

Doma in po svetu

— PREGLED NAJVAŽNEJŠIH DOGODKOV —

Jutri bo senatni odbor za zunanje zadeve zasliševal Eagleburgerja za namestnika državnega sekretarja — Potrditev brez težav

WASHINGTON, D.C. — Jutri bo senatni odbor za zunanje zadeve zaslišal bivšega ameriškega veleposlanika v Jugoslaviji Lawrencea Eagleburgerja, ki ga je bil predsednik George Bush imenoval za namestnika državnega sekretarja. Imenovanje je razburilo kongresne konservativce, ki smatrajo Eagleburgerja za človeka, ki je preveč popustljiv glede odnosov ZDA s Sovjetsko zvezo. Eagleburger je sicer služil v State Departmentu 27 let, zadnja štiri leta pa je bil predsednik Kissinger Associates. Eagleburger je namreč tesni sodelavec bivšega državnega sekretarja ZDA Henryja Kissingerja. Lani je Eagleburger zaslužil od Kissinger Associates čednih \$900,000, poleg tega denarja pa je prejel še \$190,000 od drugih aktivnosti. Med drugim je bil Eagleburger pred leti povezan s podjetjem, odgovornim za uvoz Yugo vozil v ZDA, čeprav je svoje delnice pravočasno prodal.

Imenovanje Eagleburgerja neposredno zadeva Slovenijo in Jugoslavijo. Srbski tisk poudarja, da sta Eagleburger in srbski voditelj Slobodan Milošević tesna prijatelja. To je iz časa, ko je Eagleburger služil v Beogradu, Milošević pa je imel funkcije pri neki beograjski banki in v mestu Beogradu samem. Zaradi teh stikov so v Sloveniji tako uradni kot neuradni krogi zaskrbljeni, češ da v sedanji jugoslovanski krizi utegne Eagleburger podpirati srbsko varianto, torej prizadevanja za več centralizacije in unitarizma. Ker je državni sekretar James Baker novinec na področju zunanje politike in o Jugoslaviji ve zelo malo, bo imel glavno besedo pri formiranju ameriške politike do SFRJ gotovo Eagleburger. Baker je bivši zakladnik tajnik v Reaganovi vladi. To gotovo pomeni, da se bo zanimal predvsem za varnost ameriških investicij oziroma posojil v Jugoslaviji, Eagleburger pa je znan zagovornik posojil in druge finančne pomoči Jugoslaviji.

Demokratski člani senatnega odbora navdušeno podpirajo Eagleburgerja in tako ni dvoma, da bo potrjen od odbora in od celotnega senata. Kot kaže, bodo morda samo nekateri konservativni republikanci stavili Eagleburgerju neprijetna ali zahtevna vprašanja. Med tem so sen. Jesse Helms, Gordon Humphrey in Connie Mack. Ti in drugi konservativci se pa seveda ne zanimajo za Eagleburgerjevo stališče do Jugoslavije, ampak za njegovo povezanost s Henryjem Kissingerjem, ki ga sovražijo.

Zrakoplov Discovery uspešno izstreljen v vesolje — Polet bo trajal pet dni — Astronavti uspešni izpustili umetni sond

CAPE CANAVERAL, Fla. — Včeraj dopoldne so strokovnjaki NASA uspešno izstrelili v vesolje zrakoplov Discovery, na katerem je petčlanska posadka. Poveljnik pleteta je mornariški kapetan Michael L. Coats, pilot zrakoplova pa 46-letni polkovnik letalskih sil John E. Blaha, doma iz Teksasa in gotovo češkega rodu. Polet bo trajal pet dni in so astronavti že uspešno opravili eno od glavnih nalog z izpustitvijo umetnega sonda, vrednega 100 milijonov dolarjev.

Izstrelitev Discoveryja je bil za NASA zelo pomemben uspeh. Konec aprila namreč mora NASA izstreliti v vesolje zrakoplov Atlantis. Ta polet bo imel nalogo, izpustiti v vesolje izredno pomemben umetni sond Ma-

gellan. Ako bi prišlo do zastoja pri izstrelitvi Discoveryja, bi bila pravočasna izstrelitev Atlantisa ogrožena.

Neznanci vbrizgali strup cianid v sadje, uvoženo iz Čileja — Trgovine tega sadja odstranjujejo, kupci pa naj bodo previdni

WASHINGTON, D.C. — Ameriška zvezna uprava za prehrano in zdravila opozarja, da so njeni inšpektorji odkrili nekaj primerov, kjer so neznanci v Čileju vbrizgali v grozdje, poslano v ZDA, strup cianid. Količina cianida sicer ni velika, zaenkrat gre tudi samo za dva primera, vendar Uprava odsvetuje, da bi stranke vsakršno sadje iz Čileja za nedoločen čas kupovale. Sedaj je v Čileju konec poletne sezone, tako je mnogo sadja, sedaj naprodaj v ameriških trgovinah, uvoženega iz te dežele. Poleg grozdja gre za breskev, sljive in določene vrste jabolk.

Trgovine v ZDA odstranjujejo takšno sadje, vendar je pametno, da so kupci previdni. Če imajo dvome, naj sadja ne kupujejo ali vsaj vprašajo v trgovini, odkod sadje, ki ga ima trgovina naprodaj.

— Kratke vesti —

Washington, D.C. — Včeraj sta pravosodno tajništvo in vodstvo sindikata Teamsters sporazumela glede ukrepov, po katerih bo v sindikatu prišlo do več notranje demokratičnosti in odstranitve vpliva, ki ga imajo dolga leta kriminalci. Ako bo sporazum izveden, bo lahko pravosodno tajništvo opustilo večletno preganjanje Teamsters.

Bejrut, Libanon — Te dni potekajo v Bejrutu in okolici najhujši boji med raznimi oboroženimi skupinami v zadnjih mesecih. Ubitih je najmanj 20 oseb, ranjenih pa veliko več.

Washington, D.C. — Na obisku v ZDA ta teden je izraelski zunanji minister Moše Arens. V Beli hiši ga je sprejel predsednik Bush, ki skuša vplivati na izraelsko vlado, naj zavzema pomirjevalnejše stališče do Palestincev v zasedenih krajih. Arens ni bil nič popustljiv in je bil kritičen do Bushove administracije zaradi nadaljevanja uradnih ameriških stikov s PLO in zato, ker so ZDA odobrile vizume trem predstavnikom PLO, da so lahko prišli na konferenco o Srednjem vzhodu v ZDA. Arens je imel namen tudi, pripraviti teren za prihajajoči obisk v ZDA izraelskega predsednika vlade Šamirja.

San Diego, Kalif. — Pretekli petek je v vozilu, ki je last kapetana Will-a Rogersja III., eksplodirala bomba. Rogers je poveljnik bojne ladje Vincennes in kot tak je odredil sestrelitev lansko poletje iranskega civilnega letala. Rogers je ukrepal na podlagi napasnih podatkov o tipu in namenu letala in so ZDA incident obžalovale, iranski krogi pa so napovedali maščevanje. V vozilu je bila Rogersova žena, ki je bila izstopila iz vozila in tako ni bila poškodovana. Sosedje Rogersovih pravijo, da so v zadnjih tednih večkrat opazili tujce v sosesčini, tujci pa naj bi bili arabskega rodu. Preiskava je v teku, splošno mnenje pa je, da gre za teroristično dejanje.

Moskva, ZSSR — V zadnjih dneh so sovjetske oblasti pripravile do 240 demonstrantov v Moskvi in Leningradu. Demonstranti so zahtevali demokracijo in so primerjali komunistični sistem s tiranijo pod carji. Sovjeti so prvič v zadnjem času motili signale zahodne radio postaje »Liberty«, ko je le-ta poročala o demonstracijah in aretacijah.

Iz Clevelanda in okolice

Butare—

Pri Mariji Vnebovzeti bodo zopet letos delali butare in sicer ta petek zvečer od 6. do 9. ter to soboto dopoldne od 9. do 12. opoldne. Vabljeni ste k sodelovanju! Podrobnosti v dopisu na str. 2.

Seja upokojenskega kluba—

Klub upokojencev na St. Clairju ima svojo redno mesečno sejo ta četrtek popoldne ob 1.30, kot običajno v prizidku SND na St. Clairju. Naprodaj bodo tudi vstopnice za letno kosilo, ki bo 23. aprila. Članstvo vabljeni na sejo, novi člani so dobrodošli.

Društvena seja—

Društvo sv. Marije Magdalene št. 162 KSKJ ima redno sejo jutri, v sredo, ob 1.30 pop., v družabni sobi pri Sv. Vidu.

Družabni večer—

Spomladanski družabni večer, ki ga prireja Tabor DSPB v Clevelandu, bo v soboto pred belo nedeljo, 1. aprila, ob 7. uri zvečer, v Slovenskem domu na Holmes Ave. Igrali bodo Veseli Slovenci. Za vstopnice, pokličite Filipa Oreha (943-4681) ali Milana Zajca (851-4961).

Novi grobovi

Genevieve Meserko

V petek, 10. marca, je v Meridia Euclid bolnišnici umrla 91 let stara Genevieve Meserko, rojena Šuštar v Ljubljani, v Cleveland prišla 1. 1925 ter živela 62 let na E. 72 St., vdova po Franku, mati Jennie Quackenbush in Edwarda, 4-krat stara mati, prastara mati, sestra Johna (pok.), zaposlena kot šivilja pri Huebschman Bros. vse do svoje upokojitve 1. 1963, članica ADZ št. 9 in Maccabees št. 493. Pogreb bo iz Želetovega zavoda na E. 152 St. danes, v cerkev sv. Vida dop. ob 10. in od tam na Kalvarijo.

Molly F. Saye

Dne 2. marca je na svojem domu v Seminole, Fla., po kratki bolezni umrla 80 let stara Molly F. Saye, rojena Zgonc na Elyju, Minn., vdova po I. 1967 umrlem možu Victorju, teta Angele Zbasnik (Ely, M.), Johna Gorseta (Euclid, O.) in Doris Echle (Wilmington, O.). Pogreb je bil 9. marca iz Želetovega zavoda na pokopališče Acacia Memorial Park.

Anna Sustarsic

V soboto, 11. marca, je na svojem domu na E. 200 St. po dolgi bolezni umrla 85 let stara Anna Sustarsic, rojena Tekavec v Clevelandu, vdova po Franku, mati Victorja, Franka in Williama (pok.), 3-krat sta-

(dolge na str. 7)

Kosilo—

Materinski klub pri Sv. Vidu vabi na kosilo, ki bo to nedeljo ob navadnem času v šolski dvorani. Kosilo lahko vzamete tudi domov iz Družabne sobe in sicer bo na voljo kurja ali goveja pečenka.

Darovi—

Slovenski šoli pri Sv. Vidu so darovali sledeči zavedni dobrotniki: \$200 Liga slovenskih Amerikancev; \$100 Pevski zbor Korotan; \$20 družina Lojzeta Jarema. Vsem darovalcem se Odbor staršev iskreno zahvaljuje.

Priloga—

Ta petek bo izšla skupaj z redno Ameriško domovino 28-stranska priloga, ki jo je naročila Federacija slovenskih narodnih domov. Prejeli jo bodo vsi naši naročniki, tudi tisti, ki živijo izven severnega Ohia. Pri Federaciji pravijo, da bi radi imeli tesnejše stike tudi z drugimi narodnimi domovi oziroma ustanovami. V Federaciji je namreč sedaj nov kader, ki ima dokaj širše gledanje kot pred desetletji.

Slovenski dom za ostarele—

Iz več razlogov je odpadlo tradicionalno srnjakovo kosilo, ki ga je vsako leto prirejala fara Marija Vnebovzeta v korist Slovenskega doma za ostarele. Župnija Marija Vnebovzeta in direktorij Slovenskega doma za ostarele pa skupno sponzorirata kosilo, ki bo v nedeljo, 30. aprila, v Slovenskem domu na Holmes Ave. Serviranje kosil bo od 10. dop. do 2. pop. Vstopnice so po \$10 za odrasle in \$5 za otroke do 12. leta. O kosilu bomo še poročali, vstopnice pa že imajo pri župnišču Marije Vnebovzete, Slovenskem domu za ostarele, prodaja jih tudi naša pisarna odnosno urednik AD, prav tako Tony's Polka Village in vsi direktorja Doma za ostarele.

Koncert Glasbene Matice—

Pevski zbor Glasbena Matica vabi na svoj spomladanski koncert, ki bo v soboto, 1. aprila, v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave. Na koncertu se bo zbor dostojno spomnil pesnika Ivana Zormana, ki je bil rojen pred 100. leti. Koncert je združen tudi z večerjo in plesom. Vstopnice imajo člani in članice.

VREME

Deloma sončno in zelo vetrovno danes, z najvišjo temperaturo okoli 60° F. Jutri vetrovno z možnostjo dežja ob prihodu hladne fronte. Najvišja temperatura okoli 45° F. V četrtek spremenljivo oblačno z najvišjo temperaturo okoli 41° F.

AMERIŠKA DOMOVINA

6117 St. Clair Ave. — 431-0628 — Cleveland, OH 44103

AMERIŠKA DOMOVINA (USPS 012400)

James V. Debevec — Publisher, English editor
Dr. Rudolph M. Susel — Slovenian Editor

Ameriška Domovina Permanent Scroll of Distinguished Persons:
Rt. Rev. Msgr. Louis B. Baznik, Mike and Irma Telich, Frank J. Lausche
American Home Slovenian of the Year 1987: Paul Košir

NAROČNINA:

Združene države:

\$36 na leto; \$21 za 6 mesecev; \$18 za 3 mesece

Kanada:

\$45 na leto; \$30 za 6 mesecev; \$20 za 3 mesece

Dežele izven ZDA in Kanade:

\$48 na leto; za petkovo izdajo \$28

Petkova AD (letna): ZDA: \$21; Kanada: \$25;

Dežele izven ZDA in Kanade: \$28

SUBSCRIPTION RATES

United States:

\$36.00 — year; \$21.00 — 6 mos.; \$18.00 — 3 mos.

Canada:

\$45.00 — year; \$30.00 — 6 mos.; \$20.00 — 3 mos.

Foreign:

\$48.00 per year; \$28 per year Fridays only

Fridays: U.S.: - \$21.00 - year; Canada: \$25.00 — year

Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio

POSTMASTER: Send address change to American Home

6117 St. Clair Ave., Cleveland, OH 44103

Published Tuesday & Friday except 1st 2 weeks in July & the week after Christmas

No. 20 Tuesday, March 14, 1989

Kmečka stranka?

Ko človek pregleduje in ocenjuje poročila in komentarje o političnih dogodkih v domovini, zlasti tistih o formaciji novih političnih strank, se ga loteva čisto izreden, neprijeten, kar odklonilen občutek. Vsaj pri piscu teh vrstic je tako. Morda so drugi bolj spravljivi in voljni iti v Kanosso ter — pokončni narodnjaki svobodnega prepričanja — krivite hrbte pred partijskimi veljaki, najbrž zato, ker so prepričani, da bodo s tem strli vsestranski monopol vladanja komunistične partije in s tem uvedli v Sloveniji demokracijo. Jaz, na žalost, tega prepričanja ne morem imeti in se mi to ponižujoče demokratičnih ljudi na vso moč upira.

Nič ne morem zato, da iz strašne revolucije rojenim partijskim voditeljem ne morem verjeti. Morda bo v tem oziru boljše pri mladi generaciji, prosti partizanskega, nespravljivega sovražstva in prosti domišljije o zaslugah za narodno osvoboditev, ki jih v resnici ni. Razen pri navadnih partizanih-borcih, ki so se res borili za svobodo, nikoli pa pri njihovih voditeljih.

Toda kaj več raziskavati o teh rečeh, ni namen tega pisanja. To bo naloga nepartijskih zgodovinarjev, ko bodo dobili na razpolago vse vire in vse dokumente, ki so še danes pod partijskim ključem. Cesar bi se pa sedaj in tu dotaknil so nove politične formacije zadnjega časa, ki jih ustanovitelji imenujejo »zveze« (ta izraz je v naših dneh v obilni rabi), publika in zlasti časopisje pa na splošno govori o strankah, ki naj bi spravile sedanji monopolistični režim iz globoke krize in ga z uvedbo danes modernega šlagerja pluralizem rešile propada. Da je ta razvoj po volji in načrtih partije, ne more biti nobenega dvoma. Saj se pluralistična politika more »fiksati« na različne načine, glavno je, da partija ne zgubi oblasti. Od toda vsa ta burja propagande o predvidenih novih strankah, med katerimi bi partija rada videla tudi Kmečko zvezo kot najbolj markantno politično pridobitev za izvedbo svojih načrtov. Kaj takega se pa ne sme zgoditi in se po našem trdnem prepričanju ne bo zgodila. Ime Kmečka zveza po tradiciji ni strankarski pojem in nikoli ni bil, marveč je vedno pomenil stanovsko, poklicno združenje kmečkega ljudstva za pospeševanje kmetijstva in kmečke domačije, politično pa je podpirala tisto stranko, ki je zastopala njen program in njeno voljo.

Tako je prav, in tako naj ostane.

Le enkrat je slovenski kmet prelomil to načelo, in takrat s pogubnimi posledicami. Zgodilo se je ob prvih volitvah v novi državi SHS v ustavodajno skupščino l. 1920. Zlom nemške kontrole s propadom Avstrije in zarjo nove svobode je spretno izbral ambiciozni kmet Ivan Pucelj s svojimi pristaši in prepričal del kmetov, da nove razmere zahtevajo novo politiko, v kateri naj kmete politično zastopa kmet v lastni stranki. Torej: kmet — kmeta. Tako je Slovenska ljudska stranka, ki je ves čas svojega obstoja dobivala absolutno večino slovenskih glasov zgubila 8 poslanskih mandator in absolutno večino (edinkrat) in je bila proti sprejetju

TONČEK VALUTA

III. del

piše ANŽE

V NEMŠKO VOJSKO

Šele v ponedeljek se je zvedelo: 24 jih je naročilo partizanom, naj pridejo ponje, 25 se jih je pa odpeljalo v Loko in dalje z vlakom v Schlading na štajersko-salzburški meji.

Mislim, da je bila odločitev za nemško vojsko še težja, kakor za partizane. Fantje, ki so se odločili za delovno službo (ki je bila samo priprava za vojaško), so to storili v zavesti, da so se žrtvovali za svoje družine. (Pozneje se je izkazalo, da je veliko več fantov padlo pri partizanih, kakor pri Nemcih.)

Med fanti, ki so se odločili za nemško službo, so bili tudi štirje najboljši mladci, ki jih je g. župnik odločil za bodočo elito. K njemu so hodili dvakrat na teden, dvakrat pa v tečaj nemščine, ki so ga vodile sestre Notredamke. Ko so bili vpoklicani, so že znali precej dobro nemško. O tem so bili že obveščeni tudi v Schalldingu in so jih hoteli imeti za tolmače. Ker so se delali, da ne razumejo nič, so morali tekati v breg s kovčki v iztegnjenih rokah. Enemu je bilo ime Franc, drugemu Janez, tretje-

mu Janko I., četrtemu pa Janko II.

Državna delovna služba je trajala navadno eno leto. Ker je pa Nemčija potrebovala vojake takoj, so jih iz Schladinga poslali že po treh mesecih na nadaljnjo vojaško vežbanje v Francijo. Po treh mesecih so jim dali na izbiro dve možnosti: da gredo za tolmače v Bosno, ali pa na rusko fronto. Janez in Janko I. sta se odločila za Bosno, Janko II. in Franc pa za Rusijo.

Janez je bil najidealnejši fant in se je odločil po premisleku, kje bi mogel več dobrega narediti. Že šestnajstletnega ga je oče pošiljal na trgovska potovanja na Hrvaško in v Bosno, zato je jezik dobro obvladal. Janko I. se mu je pridružil, ker sta bila prijatelja.

Z vsemi sem vzdrževal pismene stike. Janez je pogosto pisal iz Bosne, Janko II. pa iz Rusije. Čez dobro leto službe so prišli vsi na dopust, drug za drugim.

Ker so bile Žiri takrat že zasedene po partizanih, niso smeli iti domov, ampak ostati

pri sorodnikih v Kranju in odati obleko in orožje.

Janko II., ki je bil na ruski fronti pri Bialystoku, je prišel prvi. Bili so v močvirju, zato tam ni bilo bojev. Rusi so pa točno vedeli, kateri Slovenci so vkopani njim nasproti; pogosto so jih po zvočnikih po imenih pozivali, naj pridejo k njim in jih bodo sprejeli kot brate. Fantje so računali, da se bo fronta kje drugje premaknila na zahod, oni bodo pa ostali zadaj — ujeti. (Nemci so takim umikom rekli izravnavanje fronte, čeprav ni bila prostovoljna.)

Tako se je tudi zgodilo, le da jih niso imeli za brate, ampak za sužnje. Vsi bivši avstrijski vojni ujetniki v prvi svetovni vojni v Rusiji niso mogli prehoviti prijaznosti, gostoljubnosti in darežljivosti ruskega naroda, komunizem je pa naredil iz teh dobričin surove zverine, ki so bile pripravljene za »rubašku« (srajco, ki jih Rusi niso imeli) ustreliti vsakega »Frica«. (Za Ivana je bil vsak nemški vojak Fric.)

Ko je prišel čas odhoda, me je prosil Janko II., naj mu svetujem, kam naj gre: nazaj na fronto, ali k domobrancem? Kako bi mogel svetovati, ko sta obe izbiri skoro brezupni? Odšel je, prepričan, da se ne bomo videli nikoli več.

Janez je pripovedoval, da so Nemci imeli bosanske partizane za redne vojake in so si med seboj izmenjavali ujetnike. Po kurirjih so se dogovorili, kdaj in kje bodo prišli skupaj. Obe strani sta prišli do zob oboroženi, si izmenjali ujetnike in se ločili.

Nemci so Janezu zaupali skrb nad ujetniki, pa je bil predober in so izkoriščali. Včasih jim je dal kako uro prosto, da so lahko šli v mesto, pa se niso vsi vrnili. Na dopustu je prejel več pisem od svojih prijateljev-partizanov, ki so ga vabili, naj ostane doma in se jim pridruži. Spet je želel nasveta, kje bi mogel več dobrega narediti. In spet se mi je trgalo srce, ko nisem vedel, kje bi bilo zanj bolj varno.

Kak mesec po njegovem odhodu, je prišel v našo pisarno v Kranju mladenič v Hitlerjevi uniformi in vprašal, če je J.K. (Janezov oče) tu. Bil je slučajno navzoč in se je oglasil. Hitlerjevec mu je izročil pismo in rekel: »Vaš sin je padel!« Oče je zastokal: »Oh, moj Janez, nikdar več te ne bom videl!« Janezov komandir je pisal, da so po neki akciji proti sovražniku pogrešili Janeza; verjetno je padel v roke sovražnikov. Nič ni pomagalo, prepričevati očeta, da je sin živ pri partizanih. »Nikdar več ga ne bom videl,« je tožil.

Pozneje smo zvedeli, da je Janez res po dogovoru prestopil k partizanom, pa že čez ne-

Cvetna nedelja pri Mariji Vnebovzeti

CLEVELAND, O. — Ni še dolgo, kar smo prisostvovali pepenju in že smo pred Cvetno nedeljo — praznikom slovesnega Jezusovega vhoda v Jeruzalem. Na ta dan je blagoslov zelenja in slovesen vhod v cerkev, kjer je med sv. mašo branje pasijona.

Pri fari Marije Vnebovzete v Collinwoodu bomo imeli blagoslov butar in palm na Cvetno nedeljo 19. marca ob 9.45 dopoldne v stari cerkvi — v Baragovi dvorani. Od tam se bo razvila procesija v cerkev, kjer bo ob 10. uri sv. maša s sodelovanjem otrok Slovenske šole. Otroci bodo brali berili, pasijon in prošnje.

Za to lepo slovesnost ste vabljeni narodne noše, tako otroci, mladina in starejši. Nadaljujmo tradicijo, da bomo za velike praznike oblekli narodno nošo!

Prosim Vas, ki znate delati butare, da se nam pridružite pri delanju le-teh. Delali jih bomo že ta petek zvečer in to soboto dopoldne. V petek od 6. do 9. zvečer ter v soboto od 9. dop. do 12. opoldne in sicer pod staro cerkvijo.

Vsi ste tudi vabljeni k Vstajenju na Velikonočno jutro, ki bo že ob 6.45 zjutraj. Zopet prosimo, da se oblečete v narodno nošo. Kdaj smo lahko bolj veseli kot pri Vstajenju, narodna noša pa naredi še vse bolj slovesno in veselo, zato oblecite se in pridite!

Vsem Vam, ki berete te vrstice, želimo prav lepo praznovanje Jezusovega Vstajenja!

Odbor staršev

vidovdanske ustave. Puclevi samostojni kmetje pa so glasovali za in omogočili sprejetje, kar je imelo usodne posledice za mlado državo. Ves politični razvoj je šel radi abstinence Radičeve Seljačke stranke v napačno smer razdiranja rastoče srbske moči, namesto v gradnjo države s sporazumno spremembo centralistične ustave, ki je povzročila vso poznejšo nesrečo. Samostojna kmetijska stranka pa je pri vseh naslednjih volitvah zaradi tega zgrešenega koraka zagubila vse mandate in je ostal Pucelj sam, kot njen zastopnik v parlamentu.

Slovenski kmet je šel v svoji zgodovini skozi štiri bridke in težke postaje križevga pota, ob katerih je izpričal svojo nezlomljivo vitalnost in silo življenja, čeprav je krvavel iz mnogih ran.

1) Ponovni turški napadi so morili ljudi in mu požigali domačije, mladino pa vlačili v sužnost. Kmet je ostal.

2) Graščaki in njihovi valpti so odnašali desetino in kmeta na vse načine šikanirali in prezirali, da je stiskal pesti, dokler mu ni bilo dovolj. Zbral se je v puntarsko vojsko

(dalje na str. 4)

(dalje na str. 3)

TONČEK VALUTA

(nadaljevanje s str. 2)

kaj tednov, 13. februarja 1945, v bitki pri Mostarju, padel.

Od zanesljive strani vem, da so vsi fantje, ki so bili iz ruskega ujetništva poslani v Jugoslavijo, dobili v Splitu nove angleške uniforme in orožje in bili poslani v napad proti neki nemški utrdbi, odkoder se ni nobeden vrnil.

Podoben je bil slučaj z Vinokotom Erženom, sinom dobrega kmeta z Dobračeve. Videl sem dopisnico, ki jo je pisal mami z ruske fronte: »Draga mama! Če Vam ne bom sedaj dalj časa nič pisal, Vam ni treba skrbeti zame. S prijateljem sva se zmenila, da bova ob prvi priliki prešla k Rusom...« Ko bi bil kak vesten nemški cenzor dobil to dopisnico v roke, bi bil Vinko ustreljen kot izdajalec.

Toda Vinkotu in njegovemu prijatelju se ni nudila prilika, da bi pobegnili k Rusom. Vinko je prišel pomladi 1944 na dopust in se pridružil partizanom, 15. junija 1944 pa je že padel na Selški planini. Tako je odšel poslednji potomec lepega Gantarjevega grunta na Dobračevi. Njegovega edinega brata Franca je že 30. maja 1943 ustrelil Pavle Inglič-Barborčev, likvidator za Gorenjsko in Primorsko, kar sem iz daljave z grozo opazoval.

Naj še omenim, da sta Franc in Janko II. prestradala ujetništvo v Sovjetski zvezi in se po vojni živa, a bolna in izčrpana, vrnila domov.

Takoj po povratku iz ZSSR, so jih klicali v jugoslovansko vojsko. V začetku je bilo dobro; ko so pa dobili od domače občine njih karakteristiko, so jima vzeli kruh in sta morala lačna nositi deske na Krn, kjer so gradili vojaške barake.

V Bosni je ostal samo Janko I. Dolgo nisem prejel nič pošte od njega. Štiri tedne pred koncem vojne sem pa dobil brzojavko iz Beljaka: »Pridi v lazaret 1 B«, pa brez podpisa. Brez dvoma od mojega najmlajšega brata Jankota iz Rusije! Gotovo je bil ranjen, pa so ga poslali na zdravljenje na Koroško.

Takoj sem si preskrbel dovoljenje za potovanje (kar je bilo takrat zelo omejeno) in se opoldne odpeljal s kolesom na sever. Vozil sem ob železniški progi in videl na vsak kilometer vsaj eno lokomotivo, vagon ali derezino prevrnjeno v Savi ali ob progi. Vse železniške postaje so bile napol, čuvajnice pa čisto porušene.

Pri Podnartu sem videl ob Savi velik kos zemlje, ves v jamah. Tu je bila še pred par tedni vkopana protiletalska artilerija. Nekoč je sestrelila eno od mnogih zavezniških letal, ki so letela proti severu. Čez par dni je privrhal roj »De Havillandov« in zasul z bombami baterijo. En sam vojak je ostal živ in še ta je bil blazen — tako so povedali.

Na Jesenicah je stal na cesti pred postajo tovarni vagon, ki

ga je pritisk letalske bombe vrigel s tira čez streho na cesto. Na drugi strani ceste je bila globoka jama na gradbišču nekakega poslopja, katerega kletni prostori so bili že končani in so v njih imeli železničarsko menzo. Pri letalskem napadu je bomba predrla cementni obok in eksplodirala v menzi. 72 ljudi je bilo mrtvih. Na ostalih Jesenicah je bilo od 300 do 500 mrtvih.

Vse do takrat se ljudje niso bali letal. »Ti so naši,« so rekli in jih pozdravljali. Po napadu na Jesenice sem vprašal tovarniškega inženirja, kaj sedaj misli o »naših« letalcih? »Svine!« je siknil.

Dalje sem se peljal v Kranjsko goro in na Podkorensko sedlo. Na prelazu me je vprašal nemški stražar, če imam dobre zavore in mi svetoval da, tudi če jih imam, naj navežem na kolo vej, da bodo zavirale. Ubogal sem ga in mi ni bilo žal. Stojč na pedalih, sem zaviral, ko sem opazil, da se iz sprednjega kolesa kadi. Ustavil sem in zlit olja na os in na ležišče. Kar zacvrčalo je, potem se pa kolo ni več premaknilo. Kaj pa sedaj? Pustiti kolo in iti peš naprej? Če so se kroglice stopile in zlele z ostalim, mi ne kaže drugega.

Čez nekaj časa se je kolo ohladilo in začelo premikati. Vendar sem šel po klancu več kot 30° raje peš.

Ob šestih zvečer sem došel v Beljak. Iskal sem brata, našel pa Jankota I. Na vprašanje, zakaj se ni na brzojavko podpisal, je odgovoril: »Potem bi pa gotovo ne bil prišel.« Govorila sva eno uro in pila čaj. Janko ni maral vanj nič sladkorja. »Škoda v robidovo listje!« je rekel.

Janko je bil ranjen nekje na Hrvatskem v nogo in bil poslan na Koroško. Želel je vedeti, ako bi prišel domov. Dal sem mu nekaj nasvetov, potem se pa — že v temi — odpeljal v Bače (Faak). Tam sem se ustavil pri prijateljih in smo govorili do polnoči. Naslednji dan sem se odpeljal z vlakom na Jesenice, potem pa s kolesom v Kranj, zmučen, lačen, žejen in zaspan.

Popoldne je prišel Jankotov ata iz Žirov. Ko sem mu povedal o obisku v Beljaku, se je takoj vrnil domov — po obleko in drugo, za sina. Nekaj dni za atom, je tudi Janko prišel iz Beljaka, in doma počakal konca vojne v skrivališču.

(dalje prihodnji torek)

**Ameriška Domovina
je Vaš list!**

Grdina—Cosic Pogrebni Zavod

17010 Lake Shore Blvd. 531-6300
1053 E. 62. cesta 431-2088

V družinski lasti že 86 let

V Jugoslaviji je jasno samo, da nič ni jasno!

To je naslov članka, ki ga je objavil celovski »Naš tednik« kot povzetek predavanja, ki ga je imel v predavanju pred dunajskimi študenti in v večjih intervjujih z avstrijskimi novinarji Igor Bavčar, predsednik Odbora za varstvo človekovih pravic v Sloveniji. V svojem predavanju je Bavčar govoril o perečih vprašanjih, ki razburjajo slovensko ljudstvo. Čeprav je od tega predavanja poteklo že okrog šest tednov, so stvari, o katerih je Bavčar govoril, še vedno aktualne.

Ur. AD

O Janši, Tasiću, Zavrlu in Borštnerju:

Vsi štirje so v zadnji instanci dokončno bili obsojeni. S tem pa je pristojnost za izvedbo kazni prešla na slovenske organe. Dosegli smo odločitev nastopa prestajanja kazni za tri mesece, ta rok pa je možno še enkrat podaljšati za tri mesece. Se pravi, da bo odločitev dokončno padla najpozneje junija. Medtem je skupščina SR Slovenije inštalirala dve komisiji, katerih naloga je, da preiščeta vsa ozadja procesa.

Preiskovalna komisija je že zaslišala policijskega ministra Ertla in dva visoka uradnika tajne policije — kar je brez primere v povojni zgodovini Jugoslavije. Delovanje komisije vedno bolj jasno kaže, da je proces bil dejansko politično montiran, kot smo mi to od vsega začetka domnevali. Med drugim se je izkazalo, da je bil dokument, zaradi katerega je bila četverica obtožena, illegalen, ker se je vojska vmešavala v stvari, za katere ni pristojna. Ker je torej celoten proces bil začel v politiki, upamo, da se bo tudi politično končal, da bo torej prišlo vsaj do pomilostitve ali do preklica postopka. Toda mi hočemo popolno rehabilitacijo obsojenih.

Kako je prišlo do procesa:

Marca lani so iz Beograda sporočili policijskemu ministru, da v Sloveniji vlada kontrarevolucija in da bo kmalu prišlo do aretacij, da bi spet vzpostavili revolucijo ali kaj, če je prej bila kontrarevolucija. Vprašali so policijskega ministra, če je pripravljen na to stanje, ker računajo s tem, da bo prišlo do demonstracij in bojo potrebne nadaljnje aretacije.

Aretacija Janše kaže, da so junija hoteli začeti natančno izvajati ta scenarij. Ušteli so se samo v reakciji slovenskega prebivalstva. Takoj po aretaciji se je formiral Odbor za var-

stvo človekovih pravic in skrbel za to, da ni prišlo do nikakršnih sovražnih dejanj proti vojski, nasprotno: ženske so pred kasarnami čakale na vojake in jim poklanjale rože, družine so vabile vojake na kosilo in vsako tako nesovražno dejanje je moralo delati besne tiste, ki so si izmislili scenarij, o katerem je bil govor.

V Odboru so se zbrali ljudje, ki so svetovnonazorsko daleč narazen, ki doslej niti govorili niso med seboj. Edini skupni imenovalec vseh teh ljudi je pač varstvo človekovih pravic. Odbor ima danes 108.000 članov in se še naprej veča. Danes nikjer v Evropi ne sprašujejo več, kakšen jezik govorijo v Jugoslaviji, Slovenijo danes priznajo vsi.

O liberalnosti Slovenije:

Slovenska politika danes mora biti liberalna, ker sicer takoj zgubi zaupanje ljudstva. Ravno scenarij zgoraj pa kaže, da to ne more biti nujno tako. Nekdo v Sloveniji je moral imeti interes, da se izvedejo aretacije, in je moral biti pripravljen, da prevzame oblast. Parlamentarna komisija bo gotovo spravila na dan tudi povezave politikov. Liberalna skupina okoli Kučana se drži samo zaradi zaupanja ljudstva, v partiji sami pa verjetno nima večine.

O reviji »Mladina«:

»Mladina« je gotovo najbolj važen glasnik »slovenske pomladi«. Vendar bo najbrž glavni urednik Botteri moral odstopiti, ker je delo komisije potrdilo močan sum, da je Botteri sodeloval s tajno policijo.

O slovenskih strankah:

Januarja je bila ustanovljena »Slovenska demokratična zveza«, ki deluje znotraj SZDL. Februarja bo (je že bila, op. ur. AD) ustanovljena »socialdemokratska zveza«, ki bo, če SZDL dotlej ne bo spremenila statuta, ostala zunaj SZDL. Prva, ki je prebila led, pa je bila »Kmečka zveza«, katere ustanovitelji sicer stojijo blizu vlade, ki pa je kljub temu velikega pomena, če pomislimo na zatrtje liberalne politike na Hrvaškem v začetku sedemdesetih let. Sicer samo v Skopju in v Sarajevu obstajata Odbora za varstvo človekovih pravic.

Neumnost pa je zaradi ustanavljanja skupin pričakovati kakršnekoli korenite spremembe. Zgodovina kaže, da so vse radikalne spremembe doslej bile povezane s prelivanjem krvi in z grozodejstvi — teh pa si gotovo ne želimo. Če naj sploh pride do sprememb, bo to zelo dolgotrajen proces in mi vsi bomo morali biti zelo zelo potrpežljivi.

O ustavnih spremembah:

Tukaj se Slovenija sploh ni uveljavila, prišlo je samo do nekaterih kozmetičnih sprememb. V bistvu je Milošević dosegel to, kar je hotel: več centralizacije in manj svobode

za posamezne republike. Ob vseh gospodarskih, političnih in drugih razlikah med republikami to dolgoročno ne more biti prava pot.

Naslednja naloga bo pisanje nove slovenske ustave. Žal kaže, da bo prišlo do dveh komisij, do komisije skupščine in neodvisne komisije. Če naj bo to res ustava slovenskega ljudstva, mora biti zagotovljeno, da se diskusije lahko udeležijo vsi Slovenci.

O Miloševiću:

Vaši časniki pišejo, da je Milošević doživel poraz in da zgublja vpliv. Bojim se, da to ni res, bojim se celo, da vse poteka tako, kot je Milošević predvidel. Odstopilo je vodstvo Vojvodine, pred nekaj dnevi je odstopilo tudi vodstvo Črne gore.

Ljudje kličejo »Mi hočemo kruha« in Milošević reče »Razumem vas, gremo na Kosovo«. Če ljudje grejo kampirati tri dni pred parlament in s tem res kaj dosežejo, to ni več nobena moderna politika. Problem je, da ima Milošević v Srbiji vso legitimiteto, šele zadnji čas se med intelektualci v Beogradu čisto malo nekaj giblje. In ker ima Milošević vso legitimiteto, mi nimamo pravice, da se vmešavamo v srbske zadeve, ravno tako kot mi upravičeno zahtevamo, da se Milošević ne vmešava v naše zadeve.

O Jugoslaviji:

V Jugoslaviji je danes jasno samo to, da nič ni jasno. Vse se lahko zgodi. Seveda tudi vojaški udar — vendar osebno tega ne verjamem. V današnjem razmerju med ZDA in ZSSR, v času, ko povsod po svetu propadajo vojaški režimi, v tem gospodarskem položaju Jugoslavije, ker bi ji nihče ne posodil več denarja, si danes na jugu Evrope predstavljati vojaški udar, to ne more biti res.

Po drugi strani nekateri sanjajo o pristopu Jugoslavije k EGS (= Evropska gospodarska skupnost), celo politiki. Tudi to ne more biti res. Ne morem si predstavljati, da bi EGS sprejela državo s 400-procentno inflacijo in z nerešenimi nacionalnimi konflikti, kjer so danes, konec dvajsetega stoletja, ljudje na jugu dežele dobesedno lačni.

Problem je, da v Jugoslaviji od začetka osemdesetih let naprej ni več nobene avtoritete, kateri bi ljudje zaupali. Prej so Karadžordževići in nato Tito odločali tudi o najbolj nepomembnih stvareh. Danes je partija dejansko že razpadla na osem partij, in vsaka dela, kar se ji zdi. To je velika nevarnost, je pa istočasno tudi velika šansa. Če bomo znali akceptirati vse razlike med republikami, jih celo poudariti in z njimi živeti, vidim za Jugoslavijo precejšnje perspektive. Če pa bo spet prišlo do centralizma, kar istočasno pomeni tudi izbrisane vseh razlik in nasilno poenotenje, potem bo najbrž prišlo do še globlje krize, kot jo imamo danes.

(dalje na str. 4)

Slovenski kulturni koledar 1989

Že odkar pomnimo so naši ljudje razvnemali duhove za kulturo, najplemenitejšo prvino narodove samobitnosti. Zato smo lahko vsi skupaj ponosni, da izviramo iz naroda, ki je v svoji zgodovini veliko trpel, saj so ga njegovi sovražniki in osvajalci večkrat obsodili na smrt. Slovenski narod pa je vse viharje trdoživo preživel in ostal sebi zvest. Ohranil je svojo istovetnost in navkljub tujim delitvam in zasodbam ohranil svojo narodno suverenost. Pri tem se ni opiral na svojo naravno vzdržljivost in pokončnost, ampak samo in izključno na svojo kulturo.

Prav na plemenita prvina se je v tem primeru izkazala za večjo moč ko vse druge moči. Obstaja namreč temeljna suverenost sleherne civilizirane družbe, ki najbolj odseva v narodovi kulturi. To smo Slovenci že ničkolikokrat potrdili ne z besedami, pač pa z dejanji. In čeprav v Slovincu, precej let vklješčenem v porabniški življenjski ritem, kaj rad zamre zgodovinski spomin in otrpne zavest o tistih, ki so zasejali korenine slovenske samobitnosti, ostajamo ponosni na našo kulturno zgodovino.

Zato vam tudi tokrat, dragi bralci, kot vsa leta doslej, namenimo naše posebno novoletno voščilo — Slovenski kulturni koledar 1989. Z željo, da bi obudili spomin na naše najpomembnejše osebnosti in dogodke, na katere ob vsakdanjih delovnih in zasebnih obveznostih, včasih nehote pozabljamo. Spomnili se bomo nekaterih obletnic rojstva in smrti za slovenski narod, seveda še posebej za koroške Slovence, pomembnih mož, pa tudi obletnic raznih dogodkov, ki jih lahko označimo za mejnike v naši narodni kulturi in so zato vredni spomina.

Preteklost nam je vse bliže

Če je naša prihodnost še velika uganka, nam je preteklost (prezreti ne smemo velikega časovnega odmikanja), po zaslugi zgodovinopisja in publicistike, prav v teh časih, vse bliže in bliže. Tako tudi naj-

starejše obdobje slovenske državnosti, ki je bila pred 1000 leti že v zatonu, pa vendar je bilo tedanje »Karantansko kraljestvo« pod vojvodo Arnulfom slovenska skupnost velikih notranjih dogajanj in odločilnega zunanjega vpliva.

Navznoter se je dopolnjeval proces razpadanja v fevdalne podenote, v katerem se je med slovenskim prebivalstvom vse bolj uveljavljalo pretežno tuje, svetno in posvetno plemstvo. Zaradi izpostavljenega geopolitičnega položaja je imela dežela pomembno povezovalno vlogo med nemškimi in italijanskimi pokrajinami, v smeri jugovzhod-severozahod pa je bila na moč podobna situ, ki je prepuščalo obojestransko izmenjavo gospodarskih in kulturnih dobrin. Ob tem, navidez srečnem blagostanju, so njeni ljudje — naši predniki — množično umirali v pogostih vojaških spopadih, prehodih in plenjenjih zavojevalcev.

Spričo takih okoliščin, ki so večkrat po tuji volji usmerjale naše zgodovinske tokove, je z današnjega vidika zelo privlačen pregled prgišča obletnic pomembnih dogodkov iz starejše zgodovine koroških Slovencev. V naglici naj bi le spreteli kratek pregled koroških in s Koroško povezanih obletnic, med katerimi segajo najstarejše celo 500 let globoko v zgodovino.

V osredju dogodki in osebnosti

Tako se bomo že pred vi-

Prgišče pomembnih obletnic v letu, ki je pred nami

gredjo (18. marca) spomnili 575. obletnice zadnjega ustoličenja koroških vojvod po starodavnem slovenskem obredu ob knežjem kamnu pri Krnskem gradu, hkrati pa tudi žalostne 25-letnice prepovedi spominke svečanosti ob 550. obletnici zadnjega ustoličenja koroškega vojvode po starem slovenskem običaju (12. julija).

V leto 1989 sodi več obletnic, ki imajo poseben pomen za koroške Slovence. Naj naštejemo nekatere med njimi: 350-letnica jezuitske uvedbe slovenskih pridig v celovški cerkvi sv. Duha, ki je bila slovenska že v reformacijskem času, 250. obletnica velikega požara v Pliberku, ko je pogorelo 83 hiš z magistratom, šolo in župno cerkvijo vred ter dveh, prav tako pomembnih okroglih obletnic iz naše starejše zgodovine — 200. obletnice predaje delov goriškega cerkvenega območja na Koroškem, krškemu in lavantinskemu škofu ter 200-letnice izida pomembnega Gustmannovega nemško-slovenskega slovarja.

Poglejmo še nekaj pomembnejših obletnic različnih dogodkov iz naše starejše in novejšje zgodovine. V letu 1989 se bomo spomnili 125. obletnice oblikovanja začasnega odbora celovške slovenske čitalnice pod predsedstvom trgovca Rosbacherja, 120-letnice ustanovitve Delavskega izobraževalnega in podpornega društva na Prevaljah, enega prvih na Koroškem, 120. obletnica ustanovitve Katoliškega ustavnega ljudskega društva na Ko-

roškem, v katerem so malodane dvajset let sodelovali nekateri vidni koroški Slovenci tistega časa, med njimi tudi urednik društvenega glasila »Kärntner Blatt«, Andrej Einspieler, nenazadnje pa med »stodvajsetletnike« sodi še ustanovitev političnega društva »Trdnjava« v Celovcu, ki je soglasno sprejelo akcijski program mladoslovencev na čelu s Franom Levstikom. v boju za Zedinjeno Slovenijo.

Sredi oktobra bo minilo 100 let, kar je po sedemnajstih letih težkih bojov koroških Slovencev, koroški deželni svet priznal pravico do šole s slovenskim učnim jezikom na Jezerskem. To je bila prva slovenska osnovna šola na Koroškem in hkrati edina, ki je delovala nekaj desetletij do razpada monarhije in do priključitve Jezerskega k državi SHS.

V letu, zadnjem v osmem desetletju 20. stoletja, bomo z dolžnim spoštovanjem obudili spomin na 75. obletnico prvega slovenskega koroškega tabora pri Sv. Katarini nad Šmihelom pri Pliberku, 75-letnico množičnih aretacij koroških Slovencev po sarajevskem atentatu, 14. julija 1914, ki mu je sledila avstrijska vojna napoved Srbiji.

Pred 75 leti je bil ustanovni shod »Društva za zgodovino in narodopis koroških Slovencev« v Celovcu s Štefanom Singerjem kot prvim društvenim predsednikom. Za nami bo tudi 50 let, ko so bili ob nacističnem napadu na Poljsko in ob izbruhu druge svetovne vojne aretirani in nasilno preganjani mnogi naši rojaki.

Pela sta za vse: Pavle Kernjak in Matija Tomec

Kakor vsako leto, prinaša tudi leto 1989 poleg obletnic znamenitih dogodkov tudi številne okrogle jubileje nekaterih naših znanih ustvarjalnih osebnosti. Tako se je pred 180 leti rodil Franc Treiber, župnik v Šentjakobu v Rožu, narodni delavec, posojilničar in skladatelj približljive pesmi »Nmau čriez izarok«.

Prav tako pred 180 leti se je rodil narodni buditelj koroških Slovencev, narodopisec, jezikoslovec in pobudnik zahteve po Zedinjeni Sloveniji, Matija Majar Ziljski. Pozorni naj bi bili še na 170. obletnico rojstva kmeta, politika in pesnika, gostitelja drugega velikega slovenskega koroškega tabora na Zapračah, 18. septembra 1870, Primoža Košata, 140-letnico rojstva Lipeja (Filipa) Haderlapa, publicista in v letih 1883—1896 urednika časopisa »Mir« ter na 100-letnico rojstva avtorja spominov »Rod pod Jeko«, Franca Resmana.

Minilo bo tudi 120 let, kar se je rodil dr. Janko Brejc,

OBLETNICE V TELEGRAMSKEM STILU

- 575 let je od zadnjega ustoličenja koroških vojvod pri Krnskem gradu
- 250 let je od tega, ko je v Pliberku pogorelo 83 hiš
- 200-letnica Gustmannovega nemško-slovenskega slovarja
- 75-letnica množičnih aretacij koroških Slovencev po sarajevskem atentatu
- Pred 180 leti se je rodil Matija Majar Ziljski
- 120-letnica smrti Antona Janežiča
- Pred 180 leti se je rodil Franc Treiber

dolgoletni odvetnik v Celovcu (1903—1918) in politični voditelj koroških Slovencev, po razpadu monarhije pa predsednik slovenske deželne vlade.

Čeprav ne gre za obletnico, ki bi jo bilo mogoče uvrstiti med (pol)-stoletne, se v tem pregledu vendarle spominjamo tudi 140-letnice smrti dr. Franceta Prešerna, saj je bil in ostal do danes naš največji pesnik. Na njegov smrtni dan (8. februarja) praznujemo Slovenci vsako leto svoj kulturni praznik.

V ospredju naše pozornosti pa bodo nedvomno 120. obletnica smrti Antona Janežiča, po Slodnjakovi oceni »vzora slovenskega kulturnega delavca« ter počastitev spomina na naše nepozabne skladatelje, prireditelje in harmonizatorje slovenskih koroških narodnih pesmi, Pavla Kernjaka (1989 bo minilo tudi 10 let od njegove smrti) in Matije Tomca.

K razgibanemu delu za uveljavitev slovenske knjige na Koroškem so prispevali velik (dalje na str. 7)

V BLAG SPOMIN

Pete obletnice smrti našega ljubljene očeta, starega očeta, zeta, svaka, strica, nečaka, bratranca in botra.

Miodrag Savernik

ki nas je za vedno zapustil dne 14. marca 1984.

Gospod, daruj mu mir, naj večna luč mu sveti, ker si dobrote vir, uživa raj naj sveti.

Žalujoci:

Sin, Gregor
Snaha, Chris
Vnukinja, Megan Mary
Tašča, Silva Grasselli
Svaki, svakinje, tete, nečaki, nečakinje, bratranci, krščenci in sorodniki v Ameriki, Avstriji, Sloveniji in Hrvaški.

Euclid, Ohio 14. marca 1989.

Kmečka stranka?

(nadaljevanje s str. 2)

in se orožjem v roki dvignil proti svojim zatiralcem, za staro pravdo, pa upor drago plačal s potoki krvi. A kmet je ostal.

3) Komunistična revolucija med drugo svetovno vojno se je v vsej strahoti razbesnela na deželi med kmeti, katerim so življenje in imetje zatirali okupatorji na eni strani, partizani pa še bolj z nasilnim mobiliziranjem mož in fantov v partizane, ropanjem premoženja in s požigi domov od strani okupatorja, ki so ga izzvali partizani z brezsmiselnimi zahrbtnimi napadi na sovražne vojaške enote. Partizanska sodišča do delila sodbe in morilla vsevprek kar cele družine. Kaj takega se ni dogodilo nobenemu drugemu sloju naroda. Kmet je ostal.

4) Po končanem triumfu revolucije, ko je zavladata nad nesrečnim narodom stalinistična pest, so samovoljni, nikdar od nikogar potrjeni oblastniki videli glavnega sovražnika v slovenskem kmetu. Odločili so, da mora biti vsa kmetova lastnina kolektivizirana v posebnih prisilnih zadrugah, ki niso bile nobene zadruge, ker so prave zadruge prostovoljne v principu. V prisilnih zadrugah bi kmeta komandiral partizan. Temu so se kmetje enodušno zoperstavili in dejansko uprli, nakar so morali komunisti popustiti, maščevanje je bilo smrtonosno. A kmet je vzdržal in ostal.

Sedaj ima spet svojo Kmečko zvezo, ki ni in noče biti politična stranka, in stoji pokoncu — slovenski svobodnjak. Odmév in odsev srednjeveškega Koseza.

L. P.

Bavčar o razmerah v Jugoslaviji

(nadaljevanje s str. 3)

O Anteju Markoviću:

Ante Marković gotovo ni samo nov Milošević; če Marković govori o tržnem gospodarstvu, potem on ve, kaj pravi. On je študiral ekonomijo in je dolgo uspešno vodil neko podjetje v Zagrebu. Celó v času, ko je bilo govoriti o tržnem gospodarstvu podobno govorjenju o izdajstvu, ga je on zagovarjal. Čeprav ministriški predsednik v Jugoslaviji nima velikega vpliva, lahko pride do situacije, kjer bo njegova beseda odločilna. Zato je treba njegovo izvolitev za ministrskega predsednika vsekar pozdraviti.

O osebni situaciji:

Nima smisla govoriti o tem, ali sem optimist, pesimist ali realist. Lahko se zgodi, da pridem na mejo in je vse drugače, kot sem mislil. Potem sem jutri v zaporu. Toda pri delu, za katerega sem se odločil, sem moral zelo kmalu odložiti strah. Sicer tega ne bi mogel delati. Ne bojim se, ne.

R. V. (Naš tednik, 27.1.1989)

Kanadska Domovina

»Postne misli 1989«...

Zdravko Jelinčič ima precej prav, ne pa popolnoma prav!

Spoštovano uredništvo!

V št. 12, z dnem 14. februarjem t. l., je na straneh Kanadske Domovine objavljen članek pod naslovom »POSTNE MISLI 1989«, ki ga je podpisal Zdravko Jelinčič.

Strinjam se s piscem, ko izraža zaskrbljenost glede ohranjanja našega jezika in kulture in s tem, bodočnost slovenskega naroda. Pohvale vreden je, da slovensko javnost, oziroma bralce AD opozarja na žalostno resnico rušenja slovenščine v tisku in besedi.

Ne vem pa koliko naj bi dal na njegovo trditev, da je »nalog slovenske strankine elite: ... potiskati slovensko kulturo na raven folklorne in s tem ubiti narodno zavest, in končno trgati kjer le mogoče slovenski jezik od slovanskih, zlasti od ruskega, in ga porivati v srbohrvaško naročje«. Verjetno ima deloma prav pri tej trditvi, saj ima svetovni komunizem cilj izbrisati posameznih istovetnosti in zlititi vse v en lonec, v katerem bi se kuhalo človeštvo sveta edino z ognjem njihove državno vladajoče stranke. (Res je, da se zadnje čase na videz odmikajo temu cilju, na koliko jim je za verjeti, bodo

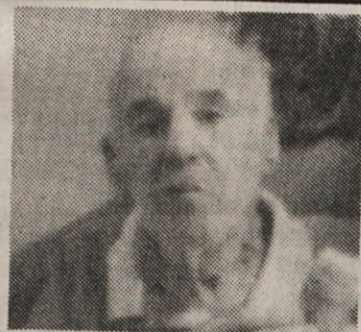
pa le prihodnja leta pokazala.)

Če pisatelja pravilno razumem, je pa njegova pritožba v glavnem ta, da se slovenščina odtujaše slovanščini, oziroma ruščini med tem, ko se vlada-joči trudijo, da bi jo pridružili srbohrvaščini. Kot temu dokaz pa pripisuje nanovo oživele besede v slovenščini, ki so baje nemškega izvora, ter popačenke (kaj pomeni njegova beseda kalk jaz ne vem), proti katerim »se je uspešno borila cela vrsta naših prosvetljencev že pod Avstrijo«.

Ali se jaz motim, ko vidim v tem nekako protislovje, da se po eni strani slovenščina odtujaše od slovanščine i.e. ruščine (on baje želi, da bi se njej približevali?), po drugi strani pa, da se želi jo spojiti s srbohrvaščino? Ali ni srbohrvaščina tudi slovanski jezik? Kako jo pa nemške popačenke porivajo v srbohrvaško naročje? Ali ni »potiskati slovensko kulturo na raven folklorne« usmerjeno prav v obratno smer, i.e. Avstrijo?

Če že stremimo po neodvisnosti in samostojnosti slovenskega naroda in seveda svojega jezika in kulture, naj bomo

(dalje na str. 6)

Inž. Vendelin Stare preminul

V Kennedy Lodge starostnem domu v Torontu je preminul 19. februarja 1989 rojak Vendelin Stare, star 83 let.

Vende je bil rojen v Ribnici, rasel pa v Ljubljani, kjer je leta 1943 dokončal univerzo v gradbeni stroki. V mladosti je sodeloval pri Sokolu, Ljubljana in pri univerzitetnem pevskem zboru »Matica«.

1941. leta je bil kapetan protiletalske obrambe Ljubljane in v tej službi sestrelil tri nemška letala tipa Messerschmidt.

Med vojno je bil član Mihajlovičeve organizacije in Državne Pravde, katera še danes izdaja v Londonu Klic Triglav. 1945. leta je sodeloval v borbi za Soški most pri Gorici in nato s četniki prispel v taborišče Eboli.

Emigriral je sprva v Anglijo, l. 1960 pa v Kanado, kjer je bil zaposlen pri C.C. Parkers Eng. Co., in 11 let pri MTC (Ministry of Transportation and Communication) kot »Supervisory Design Engineer«. L. 1972 je stopil v pokoj in bival poleti na otoku sredi Kenessisa jezera v Haliburtonu sredi Osrednjega Ontarija. Bil je tudi član STZ, sicer se pa ni dosti hodil v družbo. Slovenski dan je pa redno obiskoval.

Možganska kap l. 1980 ga je prisilila nazaj v Toronto, kjer je nekaj časa živel s Frankom in Lelo Gormek, potem je bil pa v starostnem domu.

Bil je zaveden Slovenec, ki je verjel tudi v Jugoslavijo.

Na paroh je bil v Jerrett Chapel pogrebni zavodu na Kennedy Rd. v Scarborough, njegov pepel pa je bil poslan v Ljubljano v skupni družinski grob, saj je vedno tako želel.

Zapušča sestro Rosando Pleiweiss v Ljubljani, nečaka dr. Gojkota Stareta v Arizoni, ter še drugo sorodstvo v Sloveniji.

»Ena se Tebi je želja spolnila, v zemlji domači zdaj truplo leži.«

Črtomir

STZ TEKME

v smučarskem teku

TORONTO, Ont. - Dne 26. februarja popoldne se je vršilo Slovensko prvenstvo v smučarskem teku, katerega prireja že blizu 30 let Slovenska telovadna zveza. Sneg, ki je zapadel nekaj dni popreje, je omogočil to športno panogo, kajti Toronto in okolica sta bila že čisto brez snega.

Proga, katera se je vila med goščavami in močvirji bližnjega Mt. Alberta na cesti 48, je bila dolga približno 10 km. Letošnje presenečenje je pripravil Slavko Bajec, ki je pristal s svojim »ultra-light« letalom na farmi Franka Gormeka, tekmoval v teku, nato pa spet »odfrčal«.

STZ ceni smučarski tek kot najbolj zdravo panogo smučanja, saj se pri tem utrjuje celo telo od rok do nog, poleg srca in pljuč.

Rezultati:

Naraščaj:

- 1) Jessie Brown
- 2) Jennifer Gormek
- 3) Steffi Gormek

Mladci:

1) Jurij Konje	31,24
2) Gusti Konje	35,24
3) Andi Škulj	50,37

Članice:

1) Nežka Škulj	38,54
2) Eka Grmek	39,30
3) Nora Burnett	60,00

Člani:

1) Frank Gormek	28,10
2) Oskar Koren	28,44
3) Avgust Konje	28,51
4) Slavko Bajec	30,37
5) Peter Gormek	43,10

Občni zbor STZ

Na občnem zboru STZ dne 26. februarja 1989 je bil izvoljen naslednji odbor:

Starosta	Peter Golobič
mesto-"	Frank Gormek
blag.	Milena Konje
taj.	Lela Gormek

Načelniki:

Lov	Marjan Žejn
Streljanje	Slavko Bajec
Smučanje	Oskar Koren
Telovadba	Nežka Škulj
	Toni Celar

Odborniki: Peter Gormek, Peter Prelogar, Janez Prelogar

Program za l. 1989

Ribiški izlet v Bancroft (6.-7. maja);

Slov. dan - Telovadni na-stop (30. julija)

STZ izlet - Bancroft (5., 6. in 7. avgusta)

STZ strelske tekme (2., 3. in 4. septembra)

Lov na moose - Elk Lake (prvi teden v oktobru)

Lov na jelene - Bancroft (prvi teden v novembru)

Na sestanku je bilo poudarjeno, da STZ ostane kulturno-družbeno-etnična organizacija in da naj deluje kot dobrodelna ustanova, ne kot »business« poslovno društvo.

F.G.

ODMEVI S PRERIJE

LETHBRIDGE, Alta. - Znanec iz tople Amerike me vprašuje v pismu, če sem zmrznil, ker ni iz našega konca Kanade nobene pošte. Da bom moja počasnost nekako upravičil, tolčem tole poročilo!

Januarja nas je obiskala prava zima iz Aljaske. Ne samo za dan, dva, ampak za cel teden in čez, ki se izmenjuje vleče še kar v marčne dni. Prva kraja, ki sta dobila ta obisk, sta bili mesti Edmonton in Calgary. Divji snežni vihar je nasul 40 cm snega, ki ga je prav tako divji veter — včasih je pihal s hitrostjo in močjo 100 km na uro — nabil v zamete tako brž, da so morali zapreti ceste in ustaviti izvenmestni promet.

V Edmontonu nad 1000 avtomobilov ni doseglo delovnih mest, ker so na poti na delo ostali na robah cest, v jarkih ali zmetih. Da pa je bilo vse res po zimskih predpisih, je v vse to pritisnil kar strupen mraz in cel teden smo imeli v Alberti med -30° do -40° mraza (seveda po Celzijevi lestvici). Iste težave je preživljalo mesto Calgary, le dan kasneje.

Seve se je vse to premaknilo tudi k nam v »sončno južno Alberto« iz izjemo le, da ni bilo toliko snega, čeprav smo ga morali kar tri dni jutra kidati. Mraza smo imeli pri nas samo -38°C. Zanimivo pa je, da poročajo »vsevedni« vremenoslovci, da je bilo lansko leto eno najbolj suhih v zadnjih desetletjih, kar je dokaz ogromne škode, ki jo je suša povzročila v poljedelstvu in požganih posevkih.

Tudi letošnja zima je neka posebnost, saj nam je sredi lanskega decembra nasula snega, ki še sedaj leži na zemlji. Ko se je unesel divji januarski vihar, je veter odraščal. Snega nam je nebo dodalo nekaj cm vsak dan oz. teden. Ker tod veter navadno raznese sneg ali ga zliže odjuga (tkim. znamenit »chinook«), obeh pa še nimamo, imamo še sneg, mraz pa se vrača. Sosed trdi, da je vse to maščevanje neba, ker odkar brskajo radovedneži po vse-mirju in s tem dosegli luno in čez, so zmešali vse normalne vremenske poti in smeri, spremenili pa tudi vremenske urnike. Kakorkoli že, danes, ko te vrstice pišem, je prva marčna nedelja, sonce se sili k nam, tako morda pa le ni več predaleč do željene pomladi.

Gotovo je, da je sneg enim dobrota, drugim napota. Smučišča na zahodu so letos res oblita s snežnim bogastvom, smučarska središča so bogato oskrbovana in številno obiskana.

Lanske zimske olimpijske igre so Calgary res odkrile svetu. Ne samo Calgary, še vse bolj prekrasno gorsko okoli-

co, ki se razprostira severno in zahodno od tega največjega albertskega mesta. Obisk mesta se je izredno povečal in zlasti razširil spotoma tudi v Britansko Columbiju. Tele dni se spet veliko piše o Banffu iz raznih vidikov. Leži v enem od najlepših kanadskih prirodnih in zavarovanih parkov. Zato so mnogi proti razširjanju in proti gradnjam v njem. Ne dovolijo, da bi se razširjalo po želji, pa četudi res po potrebi. Obisk se letno hudo povečuje. Na robu mesteca je res krasno smučarsko središče Sunshine Village, ki bi ga podjetniki radi povečali, uredili nova smučišča, v dnu doline pa zgradili velik hotel, ker današnji vedno bolj komodni smučarji žele v teje crkljani (in mnogokje presiti) dobi vse servirano takorekoč na krožniku. Žele stopiti čez hotelski prag kar na vlečnice, kajti je menda pretežka in prenaporna kratka peš hoja do le-teh.

Res je, da privatna smučišča na oni strani gora, v Britanski Columbiju, grade hotele prav pod smučarskimi strminami. S tem nudijo gostom več ugodja in seve v hudi konkurenci privabljajo več zimskih gostov, tudi na škodo albertskih smučarskih središč kot so Banff, Lake Louise in Jasper.

Zadnje čase je tudi veliko kanadskega pritoževanja, ker so Japonci, ki imajo denar in dober trgovski nos, kupili velik hotel, ki bi naj v japonski režiji služil predvsem japonskim gostom. Nasprotovanja se večajo, ker bi tujci radi kupili več hotelov, trgovin itd. Res je, da je največ od tujih gostov ravno Japoncev. Leta 1980 je obiskalo Banff nekako 100.000 japonskih gostov, lani pa menda že nad 600.000. Jasno je torej, da tujski promet prinaša velike dobičke, vprašanje je le, v katere žepe in v kakšno korist se izteka. Menda vsak japonski gost zapravi na primer štirikrat več kot ameriški.

Za obletnico lanskim zimskih olimpijskih iger so letos v januarju priredili v Calgaryju 16-dnevno prireditve in srečanje pod imenom Winter Festival. Obseg tega srečanja so napolnili z bogatimi športnimi in raznimi kulturnimi prireditvami, ki so potekale čez dan in zlasti v večerih. Privabile so seve veliko domačinov in gostov, tudi iz inozemstva. Udeležil se je teh slovesnosti tudi predsednik Mednarodnega olimpijskega odbora Juan Samaranch, ki je lanskim prirediteljem izročil najvišje olimpijsko odlikovanje za najboljše organizirane in izvedene zimske igre in se ob podelitvi nagrade vsem še enkrat zahvalil. Obenem pa je prinesel za tisoče prostovoljcev 10.000 zla-

(dalje na str. 6)

O članku Zdravka Jelinčiča

(nadaljevanje s str. 5)

pa vendar brezizjemno zvesti SVOJI govornici, neglede na druge Slované, na Germane ali na kogarkoli.

Že res, kakor smo jezikovno povezani s sorodnimi jeziki, veliko slovenskega besedila vsebuje tudi tujke, ki smo jih sprejeli v vsakdanjo rabo preko stikov z drugimi narodi. Več ali manj smo v gotovih dobah prisvojili nekaj besedila od: Nemcev, Italijanov, Madžarov, Francozov, in sedaj predvsem še Angležev oziroma Američanov. Da se ne pozabi, naj še omenim vpliv klasičnih jezikov latinščine in grščine (preko znanstvenega in verskega področja), na jezikovno bogastvo večina narodnosti, vključno slovenskega.

Pisec se zelo pritožuje, da je glagol »čitati« bil zopet nadomeščen z glagolom »brati«, ki da je (kot baje nemška potvorba) bil že izginil iz naše govornice razen kot starinskost samo še ne v bogoslužju. Sklicuje se tudi in odobrava, da je sedanja »Zdrava Marija« pravilno nadomestila starejšo »Češčena si Marija, gnade polna, žegnana si ti...« ali pa »Češčena Marija, milosti polna, blagoslovljena si ti...«

Piše tudi, da se vsiljujejo »razne vrste 'havb', kot perje ameriškim Indijancem, ... da to v resnici ni slovensko, ampak le nemška navlaka (ki se je) nikakor ne moremo veseliti, kaj še da bi nanjo gledali s ponosom: havbe, kitlje, frzetelni, šufce, šolni, firtohi, lederhohne, rekli in gojzerice nikakor ne morejo nam biti v ponos, ravno tako ne kot tišlerji, šlosarji, šoferji, furmani, šmohorji, fajfarji, ali pa knapi in ajzenponarji, itd. itd.« Prav ima, da se hujuje nad tujkami, ki so v površni uporabi pristno slovensko govorico nadomestile. Vsak Slovenec, »ki še kaj da na svoje slovenstvo, bi moral obsojati to teptanje slovenskega jezika«.

Le eno me moti, in to je: Kaj je pravilna slovenska govorica? Smo le res MI prevzeli VSE te besede, ki jih navaja (in še mnogo drugih) od naših nemških sosedov in jih MI poslovenili? Ali ni možno, da so nekatere teh besed ali vsaj kaka posamezna, bistveno in prvotno staro-slovanskega izvora in, da so jih naši sosedje v resnici ponemčili? — Slovenska krajinska imena so raztresena tja do Švice! In naš slovenski jezik se lahko ponaša z izredno starostjo, saj smo potomci enega srednjeevropskih pranaslovcev (glej članke v »Glas Korotana«, ki jih je objavljala Joško Šavli od leta 1981 do 1987).

Pretežna vsota naših besed, in razna in svojevrstna narečja (tudi koroška), ki so še sedaj v rabi med slovenskimi ljudmi »nižje plasti naroda«, in jim on nasprotuje kot, »da se je slovenski jezik s tem pogreznil za eno stopnjo nazaj v nemško suženjstvo«, so bile v rabi že stoletja in tako prešle v narodovo zgodovino, kulturo in

»posebnost« našega jezika.

Ogorčen sem ob Jelinčičevi trditvi, da so to »nemške spake, ki tu pa tam še vedno tlijo med neukimi plastmi ljudstva kot osnova najnižje vrste folkloze iz dobe nemškega suženjstva«. (Glede »nemškega suženjstva« sem tudi v nasprotju njegovega gledanja naše zgodovine, pa to je zopet drugi predmet, v katerega se danes ne spuščam — glej zopet Ivan Tomažičev »Glas Korotana«). Še posebno pa žali slovensko ljudstvo, ko ga ima za »neukmi plast ... najnižje vrste folkloze«. Prav ta neukma plast ljudstva je ohranila svoj jezik in kulturno izročilo, ko se je »učena gospoda« potujčevala in zaničala svoj narod tako, kakor je Peter zaničal Kristusa.

Kaj je jezik! Je pac to, kar ljudje govorijo in nič drugega! Spreminja se iz dobe v dobo. Kateri je pravilni izraz? Ta, ki je v rabi in vsakemu razumljiv? Ali ta, kateremu »učeni« da svoje potrdilo? Kdo soli komu pamet? Smo se mi naučili slovenščine iz knjig — ali so bile knjige napisane iz posnemanja in zabeleženja jezika v vsakdanji rabi, jezika, ki smo se ga naučili v materinem naročju?

Če se že želi sklicevati na res pokvarjeno slovenščino, na slovenščino, ki ni že stotine let v rabi, naj pogleda pisec Jelinčič v sedanji tisk, v katerem kar mrgoli tujk, in to v taki meri, da se brez njih »učeni« sploh ne znajo več slovensko izraziti — postali bi kot bi bili nemi! (Nem-ci, ki ne znajo govoriti po naše!)

Primer je kar v naslednji številki AD (21. feb.), v objavljenem članku iz Teleksa pod naslovom »Človek, ki je razdelil Jugoslavijo«. V članku sem hitro našel sledeče »tujke«:

dirigenta, mitingih, promoviral, ambicije, lider, sugerira, portret, potencialnega, uzurpatorja, paradigme, ignorirana, slogan, parolo, originalni, ideja, funkcionira, politično, platformo, dinastijskih, interese, operacionalizator, realizator, specifično, tektonski, federacije, garnitura, politikov, statusa quo, koalicijo, revolucije, kredite, legitimnost, kolapsa, reformo, sistema, artikulacije, instrumentov, blokado, subjektov, globalnih, reformskih, rezultati, dogmatična, reformisti, regionalnega, opcij, krize, liberalcev, opozicija, program, elementi, sistematični, memorandum, akademije, partija, revanšistično, rezervi, adut, kar-to, satelitske, republike, orientacija, demonstriral, argumentih, respektiran, tradicijo, demokracije, orientalski, megalomansko, cinično, puču, aneksijo, fronto, agresivno, reagiral, proces, histerijo, ultimatih, heroj, demon, medalje, kontraindikacije, fenomen, oponenta, agent, afirmacijo, nacionalistov, epizodi, anek-

dotične, plastično, diabolčni itd. itd.

Kar neverjetno je, da jih je toliko v enem samem članku, ki še celo stran ne napolni. Poleg tega je pa veliko navedenih besed seveda v članku rabljeno tudi mnogokrat.

Res, »diabolčna« in namenjena je ta poplava, saj bi skoraj tudi človek, ki zna samo angleški jezik, lahko razumel smisel članka, ki je pisan v taki »slovenščini«. To je pa le kratak pogled v sedanji žalostni stan spakodranih »modernih« tujk, ki se jih je slovenski človek primoran prisvojiti, če še upa ostati pismen v »svojem« jeziku! Kdor želi pogledati v to obupno stanje našega jezika, naj kar pogleda v »zloglasni« »Slovar slovenskega knjižnega jezika« in naj se prepriča na lastne oči. Še lažje je pa »brati« oziroma »čitati« tisk iz Slovenije, da prideš do istega zaključka. Zgoraj navedeni članek ni nikaka izjema.

Menim, da je možno, da se je čistejša in pristnejša slovenščina ohranila prav v tujini — kjer koli je pač še v uporabi — in to prav zato, ker ni tako »moderna«, ampak še vedno bolj »domača«. Tudi to dejstvo se da ugotoviti, če primerjaš tisk, ki izhaja v Argentini, Avstraliji, Kanadi in Ameriki, s tiskom, ki ga imajo v Sloveniji.

Sprejmite iskrene pozdrave od
Jaka Okorn

Odmevi s prerije

(Nadaljevanje s str. 5)

tih spominskih olimpijskih značk.

Menda je Festival zadovoljil spretno prireditelje in nameravajo ta festival vpeljati kot vsakoletni. Podjetnost že najde pota in načine, da spretno skubi različno polne žepe, ker vedo, da ljudje uživajo v veseljah. Ob tej priliki je bilo več mednarodnih tekmovalcev na olimpijskih tekmovališčih, ki pa po lanskim igrah prinašajo lepe milijone izgube.

Ko zasledujem vsa ta športna dogajanja, ki prerajajo možnosti in namene ter spoznavam, da je ves amaterski šport olimpijskega duha zaplaval v profesionalne vode, ker smo pač v dobi, ki postaja ali pa je kot rimska doba, ki je zahtevala »kruha in iger«, kar je pozneje vodilo v prepad. Cilj današnjega časa postaja »zmagati za vsako ceno!«. Zato pa temu sledi toliko težav, katerih največja so prepevovana poživila, mamila ali droge. Strupi naše dobe torej!

Med nami letos še ni nič izrednih novic razen seve spet vesele novice od Dimnikovih. Topot se je najmlajšemu iz rodu Dimnikov, Mihi in ženi Michele rodila prva hčerka — »pravšna po meri in vagi« Mateja Ivana Lynne. Torej sta stara starša Tone in Ivanka srečna in zadovoljno nasmejana. Ja, svet se veča, pa tudi manjša, in hvala Bogu se še vedno vrti naprej, zadnje čase bolj vrtoglavo. Vsem, ki so v rodu veselo in ponosno prizadeti — čestitamo!

Pak

Nova madžarska revolucija

Bodo glasovi uspeli, kjer krogle niso l. 1956?

George Jonas, ki je poleg gg. Zinka in Margolisa redni dopisnik dnevnika »The Toronto Sun«, ki se redno bavi s političnimi in gospodarskimi problemi vzhodne Evrope in komunizma, je v tem časopisu 25. feb. 1989 objavil daljši članek o razmerah na Madžarskem, ki po svoji koncepciji silno sliči razmeram pri nas v Sloveniji. Zaradi tega se mi je zdelo umestno, da članek g. Jonasa posredujem bralcem Kanadske in Ameriške domovine. O.M.

Na Madžarskem vlada nemir. Vsi Madžari so vznemirjeni. Nobeden — vsaj tisti ne, s katerimi sem govoril — niso optimistični. Vsi se strinjajo, da bo bližnja bodočnost odgovorila na posamezna vprašanja. Nekateri upajo, da bo bližnja bodočnost prinesla pomembne spremembe, nobeden pa ne ve, če bodo te spremembe vodile na boljše ali na slabše.

Niso si sporazumni, kaj naj bi bilo »boljše« in kaj »slabše« — in za koga. Nobeden ne ve, če »bližnja bodočnost« pomeni nekaj tednov, nekaj mesecev, ali nekaj let.

Ljudje pa so si edini v enem: Prezgodaj je, da bi izrekli sodbe. Trenutno je igra še v teku in jo lahko eden ali drugi dobi.

10. februarja je centralni komite vladajoče Madžarske socialistične delavske partije (to se pravi komunistične partije, ki je na Madžarskem bila znana pod različnimi imeni, kot tudi v drugih komunističnih deželah), je prišlo do dveh glavnih odločitev. Debata med »reformisti« in »konservativnimi« elementi v centralnem komiteju se je vršila glede dveh osnovnih vprašanj:

1) Ali so dogodki l. 1956 na Madžarskem predstavljali »kontrarevolucijo« (do zdaj uradna verzija), ali je to bila ljudska »vstaja«?

2) Naj bi Madžarska postala večstrankarska država?

Reformisti ali Gorbačovisti — na Madžarskem splošno v zvezi z imeni članov centralnega komiteja kot sta Imre Pozsgay (ali ni to slovenski Požgaj? — op. moja) in Rezso Nyers — ki sta dobila obe debati. Prvo po točkah. Kompromisna formula, na kateri so se zedinili, je bila, da so bili dogodki l. 1956 resnično »ljudska vstaja«, pa se je pozneje sprevrgla v »kontrarevolucijo«. To je sedaj trenutno zgodovinska ugotovitev, dokler ne pridejo na dan z novo.

Pri drugem spornem vprašanju so reformisti zmagali z odločnim »da«.

Kaj je pravzaprav večstrankarski sistem v komunistični državi? Kako deluje? Ali dovoljuje vse stranke? Če so dovoljene, kdo jim delovanje dovoljuje? Ali opozicija rabi vladno dovoljenje? Na kakšen način stranke lahko vodijo svoje kampanje?

Začasno je uradni odgovor, da bo vse to določeno v novi madžarski ustavi, katere osnutek bo pripravljen do avgusta, v parlamentu pa se bo razpravljalo — med sedanjimi komunističnimi poslanci — v decembru. Volitve bodo oklicane za l. 1990. Vsi ti datumi pa so podvrženi morebitnim spremembam.

Kdo lahko vladi nasprotuje? Domnevno vsaka stranka. To se pravi, vsaka stranka, ki se obvezuje ohranjanju principe socialistične Madžarske. Z drugo besedo rečeno, vsaka stranka, ki v svojem programu ne zagovarja vrnitev buržujске demokracije, ali kakšnega drugega tipa nesocialističnega sistema.

Prevedeno v našo politično terminologijo, ki nam je znana, bi to pomenilo izključitev vseh strank, sličnih kanadskim, razen morda NDP (kanadska socialistična Nova demokratska stranka). Drugače rečeno je to isto, kot če bi mi predelali našo ustavo, da bi dovolili opozicijske stranke, dokler bi te sledile osnovni platformi predsednika federalne vlade Briana Mulroneja PC (Progresivna konservativna stranka).

Če je tako okrnjena demokracija še demokracija v smiselnem pomenu besede, se seveda lahko debatira, malo pa jih bo osporavalo, da je to potencialno bolj »liberalno« in bolj človeško kot pa strog enopartijski sistem. Tudi če Madžarom ne bi bilo dovoljeno nasprotovati končnim političnim »ciljem« pod takim sistemom, jim bo dano nasprotovati vsaj političnemu »načinu«. Ali kakor je neki hudomušnež dejal: Smrtne obsodbe se bodo še izvajale, le s to razliko, da bo lahko izbral strup, električni stol ali šel pred puške.

Dokler ne bo uveden volilni mehanizem, Madžari ne bodo mogli priti na dan z resničnimi strankami, pač pa bodo ustajali različne »forume« in »zveze«. Poleg ostankov dveh tradicionalnih strank, Socialne demokratske in Neodvisne kmečke (najmočnejša stranka pri zadnjih volitvah na Madžarskem, predno so komunisti l. 1948 prevzeli oblast), se je zadnje čase pojavilo vrsto različnih forumov in krogov.

Najbolj prominentni med temi so: Društvo mladih demokratov (z madžarskimi kraticami FIDESZ), Madžarski demokratični forum (MDF), Svobodno demokratsko društvo (večina članov so pisatelji in umetniki), Nova marčevska fronta, Mreža svobodnih podjetij, Bajcsi-Zsilinsky prijateljski krog (imenovan po mučencu iz protinacistične borbe), številni drugi. Članstvo vseh teh organizacij je predvsem mlado in izobraženo. Če imajo odpor proti komunizmu na Madžarskem en skupen obojga ima v tem, da so najbolj agilni člani mladi ljudje, izločeni od samega komunizma.

(dalje na str. 7)

Nova madžarska revolucija

(nadaljevanje s str. 6)

brez prvotnega poznanja kakega drugega socialnega sistema. Režim je odločno odklonjen od njegovih lastnih otrok (sicer ne skupno z vsemi socialističnimi ali kvasi-socialističnimi ideali).

Druge značilnosti teh novih društev in porojenih strank so: a) vidna odsotnost političnega programa, razen tipanja, kako daleč se bo režim upognil, predno bo s silo udaril nazaj, b) odsotnost pomembnega in karizmatičnega voditelja, c) odsotnost izkušenj z mehanizmom pluralizma in politične svobode, in d) odsotnost resničnega upanja na kakšen viden uspeh.

Na pozitivni strani je trenutno veliko dobre volje — vsaj do sedaj — in nobenega vročerknega znaka bojevitosti.

Najbolj bojeviti načrt je, naj bi koalicija opozicijskih skupin izvedla »simbolično« zasedbo stavb Madžarskega radia in televizije 15. marca (ta dan je velik narodni praznik, po smislu enak 4. juliju v Ameriki). Predlog, da bi se to izvedlo skupno z vladno »Patriotično ljudsko fronto« je bilo od opozicije odklonjeno, ker ima ta svoje načrte na tem shodu prebrati svojo proklamacijo z 12. točkami. Vsi udeleženci poudarjajo, da bo to zborovanje mirovnega značaja.

Ne tako miren je glas nedavno ustanovljene skupine policajev, nekdanjih tajnih policistov in upokojenih partijskih funkcionarjev — »Krog prijateljev delavske avantgarde« govori o kritični stopnji, ki so jo dosegli v »razrednem boju«, o kateri imajo člani veliko izkušenj. Člani te organizacije so (kot je zapisal Janos Bence v 13. izdaji budimpeštovskega tednika »Elet es Irodalom«) stari med 50 in 60 leti.

Nekatera vprašanja, na katera bo bližnja prihodnost odgovorila, so naslednja:

— Bo socialistična država kdaj prostovoljno delila ali predala oblast? (Če se bo to zgodilo, bo to prvi slučaj v zgodovini, je zapisal novinar Karoly Mezei.) Bodo komunisti resnično dovolili, da se njihovo vodstvo podvrže skrtnaciji in analizi popularnega hotenja? Če bodo pri tem propadli, bodo sledili odločitvi naroda? Bodo resnično privolili v svobodno in pravično glasovanje?

— Ali Sovjetska zveza pospešuje, omejuje, ali se drži proč od tega eksperimenta? Obstojajo dokazi za vse tri možnosti, ki so lastne različnim strujam v Sovjetski zvezi.

Na primer — dne 9. feb., en dan pred sestankom madžarskega centralnega komiteja, so Sovjeti proglasili njihovo zadnje zgodovinsko odkritje, da Bela Kun, voditelj kratke komunistične diktature na Madžarskem l. 1919, ki je potem pobegnil v Sovjetsko zvezo, ni umrl l. 1938, kot je bilo prvotno mišljeno, temveč l. 1937. Poleg tega ni umrl naravne

smrti. Bil je likvidiran.

Ali je bila ta objava signal madžarskemu centralnemu komiteju? Kakšen pomen je imela? »Tovariši, prišel je čas večje 'glasnosti'« ali »tovariši, ne pozabite, kaj se je zgodilo Bel Kunu!«

Sovjetski akademik Bogomolov je izjavil na tiskovni konferenci, ki sta jo prenašali sovjetska in madžarska poročevalna agencija, da Sovjetska zveza nima ničesar proti, če Madžarska postane nevtralna, pod pogojem, da ostane v Varšavskem paktu. Po drugi strani pa je pomožni minister in član sovjetskega centralnega komiteja Nikolaj Talizin izjavil, da Sovjetska zveza tega ne bo trpela.

Torej: Je Bogomolov ali Talizin, ki govori v imenu sovjetskega voditelja Mihajla Gorbačova? Ali Gorbačov govori v imenu politbiroja? Če govori danes, ali bo tudi jutri?

To so vprašanja, o katerih Madžari razmišljajo. Če bi se danes vršile svobodne volitve — tako predvidevajo politični analitiki — bi vladajoča Socialistična delavska partija dobila največ 15% vseh glasov. Težje je predvideti, katera stranka bi volitve dobila. Največjo možnost ima koalicija med Socialdemokrati in Krogom samostojnih podjetnikov. Vprašanje ostane, ali bi bili komunisti pripravljeni spokati in se posloviti. Ali bi Ferenc Karpati, obrambni minister, prevzel oblast, kot se je to zgodilo na Poljskem pod gen. Jaruzelskim?

Gospodarstvo je v težavah. Perestrojka je do sedaj prinesla najslabše, kar nudi kapitalizem in kar nudi socializem. Glasnost, po drugi strani, napreduje prehitro. Ljudje se izražajo in kar povedo, ni pohvalno za sedanji sistem.

V januarski številki (20) dnevnika Elet es Irodalom je citirana izmišljena radio postaja Yerevan, ki je v šali enakomerna z našo kanadsko Novo Fundlandijo. Postaja je dobila od enega svojih poslušalcev vprašanje, če je bil socializem iznajden od politikov ali znanstvenikov. »Morali so biti politiki,« je odgovorila postaja. »Znanstveniki bi sistem najprej poskusili na psih.«

Nekaj dni pred objavo gornjega članka, sem na neki torontski televizijski postaji videl intervju z urednikom lista Elet es Irodalom. Kanadski poročevalec mu je zastavil vprašanje, če bo madžarska vlada pripravljena odstopiti v slučaju, da bo poražena na volitvah l. 1990. Urednik je odgovoril, da voditeljem ne bo drugega kazalo, kot odstopiti, ker so v parlamentu zmagali arhitekti pluralizma in s tem sprejeli tudi odgovornost, da se izide volitev v celoti izvede. Seveda pa ostaja možnost, da bo obrambni minister z vojsko prevzel oblast.

Se vam ne zdi, dragi bralci,

da je položaj v Sloveniji precej sličen, če ne skoraj enak? Tudi doma govorijo o pluralizmu, svobodnih volitvah in demokraciji. Pod istimi pogoji kot na Madžarskem se ustanavlja različne zveze in forumi. Če se ne motim, je bil tovariš Smole tisti, ki se je izjavil, da je pripravljen odstopiti, če bo to v slovensko narodno korist. Kaj pa ostali komunistični voditelji? So pripravljeni slediti Smoletovemu zgledu? Zelo dvomim. Zlasti ne tovariši na jugu, ki bodo poskušali vse, da se obdržijo na oblasti, tudi če bi to vodilo do nove revolucije. Precej časa bo vzelo in veliko vode bo steklo pod mostom, predno bo v Jugoslaviji nastala resnična demokracija. Do takrat pa nam ne kaže drugega, kot držati prekrižane prste v upanju, da ne bo prišlo do ponovnega krvoprelitja.

Otmars Mauser

MALI OGLASI

Euclid

Brick, 3 bdrm colonial. Charming country decor. Newer family room. Fenced yard. Patio and storage shed. Very well maintained. Only \$58,900
Acacia Realty Professionals
289-4663 (19-20)

Hiše barvamo zunaj in znotraj. Tapeciramo. (We wallpaper). Popravljamo in delamo nove kuhinje in kopalnice ter tudi druga zidarska in mizarska dela.

Lastnik TONY KRISTAVNIK
Pokličite 423-4444 (x)

COOK NEEDED

Full time. Monday through Friday. Call 861-3896. (17-20)

Housekeeper Wanted Beachwood

Dependable. Good with children. Must have driver's license. Call 751-6515 after 6 p.m. (19-22)

Beautician Needed

Full or part-time. Must have some roller-set experience. Euclid Beach area. 486-9966. (19-20)

All-Around Machinist Needed
Tool Room and Job Shop experience. Call 278-3081 or 431-1043.

Zaposlitev

Strojni ključavničar, strugar, dobi takojšnjo zaposlitev blizu mesta. 278-3081 ali 431-1043. Vprašajte za Ray Mlakar. (19-21)

ATTENTION - HIRING! Government jobs - your area. Many immediate openings without waiting list or test. \$17,840 - \$69,485. Call 602-838-8885. Ext. R1772.

ATTENTION - GOVERNMENT HOMES from \$1 (U-repair). Delinquent tax property. Repossessions. Call 602-838-8885. Ext. GH1772.

ATTENTION - GOVERNMENT SEIZED VEHICLES from \$100. Fords, Mercedes, Corvettes, Chevys. Surplus Buyers Guide. 1-602-838-8885 Ext. A1772.

Slovenski kulturni koledar 1989

(nadaljevanje s str. 3)

delež jezuiti s svojimi šolami, v katerih so vzgajali novo slovensko duhovščino. Po zapisih Jožeta Dolence, dolgoletnega urednika celjske Mohorjeve družbe, je bilo književno delovanje jezuitov najprej omejeno na ponatise starejših del (Megiserjev slovar, Pacherneckerjev katekizem in Bohoričeva slovnica), potem pa z izvirnimi deli, ko je nastopil prosvetljeni jezuit Ožbalt Gutschmann (roj. 4. avgusta 1727 v Grabštajnu, umrl 1790 na Koroškem), »potujoči misionar za Koroško« in osrednja osebnost prvega obdobja narodnega prebujanja na Koroškem.

Ko je po 22 letih svojega redovništva prišel leta 1760 na Koroško, je našel slovensko pismenstvo v krepkem vzponu, kakršnega ob njegovem odhodu seveda ni bilo. Ni izključeno, da je sodeloval že pri prvi celovski izdaji Pacherneckerjevega katekizma, nobenega dvoma pa ni, da ga je h globljemu razmišljanju o slovenskem pisanju spodbudila Pohlina slovnica iz leta 1768.

Gutschmann si je veliko prizadeval za izboljšanje slovenskega jezika. V uvodu h »Kristjanskim resnicam« (1770) pravi, da hoče pisati tako, »da bi ga razumeli ne le koroški Slovenci, marveč tudi štajerski in krañjski«, v dodanih, nemško pisanih »Opombah k slovenskemu in kranjskemu pravopisu« pa zavrača Pohlina novotarije. Na slovenščino kot knjižni jezik gleda namreč širše, hkrati pa odločno poudarja slovensko in slovansko zavest.

Pred 200 leti je v Celovcu izšel Gutschmannov nemško-slovenski slovar

Načela jezika, ki naj bi ga razumeli vsi Slovenci, je torej

razložil v nemškem dodatku »Kristjanskim resnicam«, podrobno pa v nemško pisani slovenski slovnici, jasni, pregledni in večkrat ponatisnjeni knjigi. Gutschmannov nemško-slovenski slovar, ki je izšel pred 200 leti v Celovcu, je brez dvoma pomemben prispevek k preporodu slovenskega knjižnega jezika.

Še več: Gutschmannova slovnica in slovar sta močno vplivala na poznejše jezikoslovce na celotnem slovenskem jezikovnem ozemlju. S svojim slovarjem, s slovnico in s svojim praktičnim delom je mnogo narečnih koroških besed prenesel v knjižno slovenščino, kar je samo obogatilo njen besedni zaklad. Tako se je Ožbalt Gutschmann trdno uveljavil kot naš prvi pomembni koroški pisec.

Ivan Virnik

Članek je ponatisnjen v celoti z izjemo odstavka, v katerem pisec omenja, da bodo na Koroškem praznovali obletnico partizanskih junakov Pavla Žaucerja-Matjaža in Karla Prušnika-Gašperja. Članek je izšel v »Tednikovem magazinu« celovškega »Našega tednika« z dne 23. dec. 1988, kjer bodo našli tisti, ki se zanimajo, tudi manjkajoči odstavki.

r.m. susel

Novi grobovi

(Nadaljevanje s str. 1)

ra mati, 1-krat prastara mati, sestra Berthe Gabriel, Christine Streeter, Marie Sayre, Williams ter že pok. Jennie Kordic, Thomasa, Victorja in Franka, zaposlena pri Clevite Corp. do svoje upokojitve l. 1967, članica SNPJ št. 604. Pogreb bo iz Želetovega zavoda na E. 152 St. danes, v cerkev Marije Vnebovzete dop. ob 9.30 in od tam na Kalvarijo.

Dragi rojaki, potujete v Evropo?

Na pragu domovine, v središču stare Gorice na lepem drevoredu Corso Italija, vas pričakujemo v PALACE HOTELU, najboljšem hotelu v mestu: 75 sob s kopalnico, telefonom, radijskim sprejemnikom, barvno televizijo, mini-barom, klimatizacijo. Najmodernejši komfort po zelo ugodnih cenah: enoposteljna soba \$40, dvoposteljna soba \$62. Cenjenim gostom so na razpolago hale, konferenčna dvorana, parkirni prostor in hotelska restavracija v začasno ločenem poslovanju. V PALACE HOTELU bo poskrbljeno za vaš cimprijetnejše počutje, dobrodošlico pa vam bo osebno izrekel rojak Vinko LEVSTIK:

DOBRODOŠLI

PH-PALACE HOTEL, Corso Italia 63

34 170 Gorizia-Gorica, Italy; Tel.: 0481-82166; Telex 461154 PAL GO I

POVEST

Grče

Spisal SLAVKO SAVINŠEK

Nadaljevanje

Še dalje zbada Mana, a Klemen molči, ker čuti, da zre za njim Liza in njej na ljubo ne odgovarja. Ne bi bilo dobro sedaj preveč razpaliti Mane, dokler se oče ne odločijo.

Molče stopita v hišo, kjer je dekla že prinesla kosilo in je oče že za mizo.

»No, no, le stopita, pomenita se lahko še med jedjo dalje! Kje si se pa mudila tako dolgo, Mana?« vprašuje oče, ko pomolijo pred jedjo.

»V farovžu sem bila.«

»Pri gospodu?«

»Tudi.«

»Počemu?«

»Maslo sem nesla kuharici, ki mi je zadnjič naročila zanje, pa so me poklicali noter.«

Klemen strelja blike v sestro in iz lic mu vanjo gori. Ona pa se nalašč posmehne in mu vzdrzuje pogled.

»No, in kaj sta imela?« sili jo dalje oče.

Mana ne odgovori takoj. Gleda Klemena in nese žlico v usta, da ima k molku vzrok. Šele čez čas pove:

»Dejali so, da pridejo v kratkem gor.«

»K nam?«

»Menda tudi kam drugam. K nam gotovo!«

»Radi strdi?«

Mana gleda zopet Klemena, ki še bolj gori vanjo. Ne more jesti. Žlico je položil.

»Menda. Niso povedali. Z Vami bi radi govorili.«

Oče ni spraševal več. Par krat mu je šel pogled od Mane do Klemena in obvisel dlje časa na sinu. Naenkrat se domisli:

»Kje si bil, Klemen, pred južino? Tam?«

Čelo se zmrača Vršanu, ko pokaže z žlico skozi okno na Belcjanovo.

Klemen ne odgovori. Dvigne se in odide iz sobe.

»Molil boš!« kliče oče za njim.

»Pridem nazaj!« odvrne sin in stopi iz veže na prosto.

»Kaj neki mu je danes?«

vpraša oče zoper svojo navado Mano.

»E, skrbi ga, skrbi.«

»Kaj?«

»Nič!« odreže Mana in prične pospravljati z mize.

Pomolijo. Družina odide. Oče stopi na prag in se zazre tja proti Belcjanu. Dolgo strmi tja. In tako se zdi, kakor da mu ustnice vztrepetavajo. — Ali v srdu ali samo v spominu? Bog ve.

4.

Žene se v reber župnik Mihael, žene, da mu lije pot raz obraz, in se za sapo lovi. Pod prvo hišo v Podsmrečju, Smrečnikovo, obstane, da se oddahne.

»Viš ga, zlomka nadušljivega, kako me ujeda! Saj bi bil za kovača dober! Uf! Šment, kako mi je odveč!«

V roki vihti kolar, ki si ga je bil spotoma odpel, da ga ne bi preveč tiščalo za vrat, pa si dela veter z njim, da si lice ohladi.

»Ej, Mihaele, nisi več tak kot si bil, ko si vsako leto rinil v Triglav in po dva nahrbtnika nosil, če je debeli župan upehan omahnil ob steno, ker ni mogel do sape. Zdaj te pa ta bore reber uganja, da se ti kar vrti. Ej, Mihaele, kmalu boš dodelal, kar si mislil, verjemi!«

Tako beseduje župnik sam vase in si briše z robcem potno čelo in vrat.

In vse to radi norega Vršana in onih dveh nepridnikov izgubljenih, da rešim njihove duše, zakidane v greh, da bi hudič ne maral zanje. Fej!« pljune župnik Mihael in mrak mu leze v oči in na obraz, ko se zmisli namena današnje poti.

»Ali se bo vdal, grča stara, ali se ne bo? Saj ko bi bil jaz Bog, bi mu kar čez noč dal mehčave za štiri. To bi dedec nori gledal zjutraj, ko bi se zbudil, in bi bilo v njem mehko in toplo!« se meni župnik dalje sam s seboj, ko gre po brežini proti Smrečniku. Na durih stoji Micka in gleda po prišlec.

»Vidiš, za tole nastavo razneseno se bije stari, Bog mu greh odpusti, da bi ji naprtil sina! Ej, ni slep mladi Klemen, ni! Saj bi še svetnik ne izbiral, ampak takoj izbral, ako bi mu bilo treba.« — »Micka, ali imaš požirček žganega?« ogori na durih stoječo dekle, ko gre mimo.

»Hvaljen Jezus, gospod, kar noter! Brinjevca imam, brinjevca,« hiti in se odmakne v vežo.

»E, brinjevec je za babe, ne za nas!« se ji zahvali in postoji pred pragom. »Sicer pa, daj, prinesi, bolje je ko nič, če si upehan!«

Dekle odide v bajto in se koj vrne s kozarčkom in steklenko.

»Viš, saj ni napak! — Ne!« se zahvali, ko mu hoče dekle naliti vnovič. »Kar prav je bilo — za zdravje! Pa ti Bog povrni! — Kaj pa oče?« vpraša že dalje gredoč in se obrne.

»Nu, po starem, kot vedno. V lazu so!«

»Se kaj možiš, Micka?« se še enkrat obrne župnik nazaj.

»Ah, kdo mara zame, bajtarsko!«

»Le ne verjemi nikomur! Sam jezik jih je. Hvaljen...,« pozdravi in odide dalje proti Belcjanu.

Micka gleda za njim in čez lice ji gre smehljaj.

»Vršana gredo uganjat!« zatrdi sama pri sebi in škili za gospodom, se bodo li kaj ustavili pri Belcjanu, ali nič. — Nič, naprej gredo, Nikogar ni zunaj na vratih.

»Malo prej bi se bil lahko pognal tu gor! Menda bo Liza skoprnela od strahu in bojazni. Naj! Za pokoro, da bo vedela poslušati satana! Nemarnica!« godrnja župnik, ko gre mimo Belcjana dalje proti Vršanu.

»Tule doli se oglasim nazaj grede, če kaj prida opravim pri Vršanu,« meni župnik in se ozre nazaj na Belcjanovo. Zdi se mu, da izza tepke pred hišo gleda za njim dekle.

»Seveda jo ima zdaj, ima, kako bo župnik panal starega Vršana! Hm, sem že drugačen!«

Ali vendar je skrb v župniku. Počasneje gre dalje, nade ne si kolar in z roko seže v žep. Krčevito se oklenejo prsti Križanega na molku.

»Jezus Križani, daj, mehčave mu daj v srce! Ne radi mene! Radi njihovih duš in onih, ki še rojene niso, da jim ne bo v pogubljenje, ampak v zveličanje: Češčena Marija...«

Tako se trga v župniku, ko gre dalje in korak za korakom zložneje hodi. In še:

»Ti si dopustil, da ju je omamil in preslepil satan, in starega si s slepoto udaril, da je kakor noč in tema in trdo in mrzlo v njem, kakor borovske zime! Daj še milosti, prizanesi

zavoljo njihovih duš, da ne bodo gorele in preklinjale, ampak da bodo Tvoje. In da bom jaz, divjih ovac nevredni pastir, mogel obstati pred teboj! — Pa ne kakor jaz hočem, ampak kakor Ti hočeš!«

Tako je še nadaljeval in se ustavil pred Vršanovo hišo. Ni videl zunaj nikogar, ali za šipo v oknu, se mu je zdelo, je zrl vanj ženski obraz.

»Bog ve, ali je stari doma?« ga je zaskrbelo.

Pa mu je že stopil nasproti v duri.

»Če ne pride ovca k pastirju, gre pa pastir ponjo!« ogori prvi župnik in stisne staremu Vršanu roko.

»E, gospod, ujeda me nekaj že par dni, da ne morem v dolino. Prav, da ste prišli!«

»Že dolgo hodim! Vsak dan mislim na Vršane in naročam, da pridem. Pa ga ni nikoli pravega časa!«

»Dajo, dolinci dovolj opravi, kajne?«

»E, dolinci, križ je z njimi, križ, res! Ali manj ko z vami, gorjanci! Prej si dado blizu!«

»Pa pri nas dalje drži, kadar se prime!« odgovori Vršan in pelje župnika v hišo.

»O drži, drži, Vršan nóri!« vre po župniku, ko gre za njim in se mora skoro prelomiti v pasu, da pride skozi duri.

»Mana, gospod so tu!« kliče stari v vežo.

»Me je že videla! Pa se je potuhnila, grdoba!«

Pride Mana.

»Kozarček žganega, gospod župnik?« ponudi Vršan.

»Zahvaljeni! Sem ga pri Smrečnikovi Micki!«

Vršan ga začudeno pogleda.

»Pri Micki?«

»I pri Micki, pri Micki! Ti ni všeč, Vršan? Saj Klemena ženiš z njo!« udari župnik naravnost, ker ne more več krotiti tega, kar mu je na jeziku.

Vršan namrkne v obraz:

»Gospod, pustiva to! Jaz tako, Vi drugače, čemu bi se grizla zato!«

»Saj! Pa pravo ni tvoje!« plane župnik. In pogleda Mano tako srdito, da dekle izgine kakor bi mignil iz hiše.

»Ali meniš, da sem samo zaradi tvojih oči nabijal po teh čereh in grabnih v Podsmrečje? Samo, da bi tebe videl, Vršan!« se raziht župnik. Položi palico na klop ob peči, klobuk zadega za mizo in stopi mimo Vršana po izbi, kakor bi čakal

odgovora. Vršan pa ne more takoj in gleda začuden za njim, ki se nakrat ustavi pred starcem, za glavo večji od nje, ga in širok za dva Vršana ter mu srepo pogleda v oči.

»Kaj bo?« polglasno in začuden vrže Vršan v župnika pred seboj.

»Ti vprašuješ, namesto da bi jaz?«

Vršan gleda, ne doume.

»Ali si slep?«

Vršan gleda še vedno.

»Si gluh?« plane župnik in se skloni k njemu.

»Mi še niste ničesar povedali!« ga zavrne Vršan.

Župnik stopi vstran in se začene zopet po sobi gor in dol. Vršan še koj stoji in gleda za župnikom. Duhovni gospod spet obstane pred njim:

»Sem jaz Klemenov oče ali si Ti?«

»Jaz.«

»Pa ni videti po vsem tem!«

»Lahko bi že rekli!« se umakne Vršan in stopi k mizi.

»Seveda, na krožniku naj ti prinesem, da vidiš, kar že vsi vidijo; v uho naj ti zatulim, kar vsi golče.«

»Gospod, še ne razumem!«

»Ničesar ne razumeš, Vršan, ničesar! Ne vidiš, da Klemen blede.«

»Sam je kriv!«

»Oče si ti njegov. Če nisi ti videl prav, je krivda fantova manjša, ker je mlad.«

»Za svoje grehe odgovorjam, za tuje ne!«

»Tudi za tuje! — A sin ni tujec! Zato ti rečem, Vršan, tudi ti si kriv!«

Vršan za spoznanje pobledi in se nasloni s hrbtom na steno. Glasno de župniku:

»Bom jaz oče otroku!«

Kakor bi gad pilil župnika, se zasuče in s skokom je ob starcu. V obraz mu zavihra bledica, oči ima široko razprte, usta so mu obstala odprta in beseda, v grlu ustavljena od začudenja, šele sedaj bruhne ven:

»Vršan, ti si nor!«

Potem pa se obrne nazaj, seže z dolgim korakom po izbi, se sesede na klop ob peči in roke mu omahujejo ob telo, kakor bi ga bilo božje zadelo. Nepremično strmi v nasproti stoječega Vršana.

(Nadaljevanje prihodnji torek)

Za zanesljivost in stvarnost cen pri "kupovanju" ali prodaji Vašega rabljenega avtomobila se Vam priporoča slovenski rojak

Frank Tominc lastnik CITY MOTORS

5413 St. Clair Ave.

tel. 881-2388

Slovenian Women's Union of America popular international cookbook "Pots and Pans"

Hard Cover, Spiral Binding, wipe-off pages

Edited by Hermine Prislant Dicke

There are 285 pages. The recipes are from soups to three kind of sausages, 13 torts, 13 poticas, 11 strudels, 5 kinds of dumplings, — Meat and Vegetable dishes, canning - Microwave Cooking - and much more. Mail to:

Ann Tercek, 21900 Maydale Ave., Euclid, OH 44123 or call 261-3615 or Ann Winter 481-3472

\$9.00 plus \$1.50 postage